

Pannon Egyetem
Intézményi Tudományos Diákköri
Konferencia
2014

Szentmiklósszegtől a Festetics-mauzóleumig – egy régi temető
fejlesztési és felhasználási lehetőségei

Pályázó neve, évfolyama: Varga Boglárka, I. évfolyam

Témavezető neve, beosztása: Dr. Lukács Gábor adjunktus, Tóth Éva tanársegéd

Kar / Intézet / Tanszék: Georgikon Kar /Gazdasági és Társadalomtudományi
Tanszék

Tartalom

1. Bevezetés.....	2
2. A város temetkezési helyének, kialakulásának története.....	3
3.Szent Miklós temető története.....	5
4. Saját felmérés	7
4.1. Híres személyek nyughelyei	7
4.2. Térkép.....	26
5. Hasznosítási és fejlesztési lehetőségek.....	28
5.1. Temetőkerti séták	31
5.2. Temetkezési múzeum.....	35
6. Összegzés.....	42
7. Irodalomjegyzék.....	43
8. Mellékletek.....	47

1. Bevezetés

TDK dolgozatom magában foglalja Keszthely város legrégebbi temetőjének, a Szent Miklós temetőnek történetét, leghíresebb halottainak rövid életpályáját, saját kutatásaimat, munkáimat és majdani hasznosításának, illetve fejlesztésének lehetőségeit. Választásom azért terelődött ebbe az irányba, mert 2011-ben féléves szakmai gyakorlatomat a Szent Miklós temetőben töltöttem. Ez idő alatt rengeteg információt, anyagot gyűjtöttem össze az itt eltemetett, és kiemelkedő munkájuk miatt híressé vált személyekről. Céлом megismertetni Keszthelynek egy olyan arcát, mellyel kutatási szinten nagyon ritkán foglalkoznak.

Sajnálatos módon, az élet zord játéka, hogy az egykor pompás síremlékek állapota folyamatosan romlik. A régi homokkő oszlopok tanulmányozásával kezdtem el a kutatást. Ezeket követték a kriptasoron található családi sírhelyek, kripták. Segítségemre volt, az egykori gondnok Sass László, aki tökéletes élő forrása a temető utóbbi 30 évének. Elmondásai alapján, az őt megelőző gondnok nem ügyelt a sírhelyek tervezett kiadására, így a parcellák nem szabályosak. Vannak vesző sorok, ami azt jelenti, hogy azok egymásba érnek, és x alakban kereszteződnek.

A 2008-as évben készült egy térkép belső használatra, ez ki is lett függesztve a temető bejáratában. Viszont több hibát tartalmaz, ezért a gyakorlat alatt elkészítettem egy valósat, ami az összes parcellát és tereptárgyat feltünteti. Jelenleg a Vüz Kft. Szalasztó utcai irodájában található meg. A gondozó Kft. nagy körültekintéssel végzi feladatát. Tapasztalatból tudom, hogy személyes ügyüknek tekintik tisztán tartását, megbecsülését.

Fejlesztési lehetőségként felvettem egy temetkezési múzeum létrehozását, az eddig fel nem használt területen az elszállított homokkőből készült muzeális értékű oszlopok kiállítását. Hasznosításként pedig temetőkerti sétát, és „tárlatvezetést”.

Dolgozatomban bemutatásra kerül a múlt, a jelen és lehetséges jövő összefonódása, a keszthelyi Szent Miklós temető példáján keresztül. A Festetics kastély könyvtárában fellelhető Keszthelyi Hírlap és Keszthely Hírek újságok számottevő adatot szolgáltatottak számomra.

2. A város temetkezési helyének, kialakulásának története

1247-ben szerepelt először Keszthely írott forrásban, a veszprémi káptalan oklevelében. A kastély előtti szökőkút helyén a Szt. Márton plébániatemplom állt, amiről szintén említést tesznek. A mai Szent Miklós temető területén is kialakult egy kisebb falumag, ahol felépült Keszthely harmadik temploma a XIII. században.

A XIV. században Lackfi II. István nádor (az ország legtekintélyesebb bárója) szerezte meg Keszthelyt magának. Felgyorsult a helység fejlődése, erre bizonyíték, hogy betelepítette a ferenceseket 1368 körül, akiknek temploma a Fő téren épült fel, miután elbontották a Szent Lőrinc kápolnát. A bárót kivégezték 1397-ben, és örök nyugalomra helyezték a ferences templom szentélyében, ahol máig megtalálható. Az épület különlegessége a gótikus stílus, és az ennek jegyében készült festmények.

A törökkorban a ferencesek 1552 táján elmenekültek, és katonák állomásoztak kolostorukban, amit ekkor alakítottak át végvárrá a templommal együtt. 1713-ban Szentmiklósszeg kápolnájának romjaira építették feltehetőleg a Szent Miklós kápolnát, azonban a temetőt csak 1775-ben alakították ki.

Az első katonai felmérésben (1785 körül) Niclas Tempel néven szerepel a temető helye.

A Pethők örökségét felvásárolta 1739-ben Festetics Kristóf gróf, így ő lett a kizárólagos birtokosa Keszthelynek. A barokk kastély építését 1745-ben kezdte meg, rengeteg munkahelyet szolgáltatva ezzel a környékelieknek. 1878-ban megkezdték a ferences templom tornyának teljes kiépítését.

Keszthely több városrészből tevődött össze, így több kisebb temetővel rendelkezett. A zsidók nyughelye elkülönülve volt a város határában. Kis Keszthelyen, a mai bíróság közelében jegyezték egy mini temetőt. A lélekszám növekedésével kerültek át a temetések a Szent Miklósba.

Érdekesség számba ment az 1925. szeptember 13-án megjelent cikk: *„Egy jellegzetes keszthelyi utcaalak halála. Két évtized óta jellegzetes alakja volt a keszthelyi utcának Elbert*

*Flóra, aki saját elhatározásából felvette a Madarász Jenő nevet, férfiruhában járt, haját lenyíratta, cigarettázott, majd pipált. Amióta a szegényház lakóit kitelepítették a kórházba, ahol a Flórának kezdetben újra szoknyában kellett járnia, egyre sorvadott a férfiruhás nő, míg e héten meghalt. Csütörtökön temették. Vele a keszthelyi utcának jellegzetes alakja szállt a sírba.”*¹

1928. augusztus 26-án megtörtént az evangélikus templom alapkövetétele, melyet 1929. augusztus 15-én avattak fel. Hatalmas ünnepséget rendeztek, melyen, sajnálatos módon Festetics Tassilo Óhercegsége külföldön való tartózkodása miatt nem tudott részt venni. Az emberek boldogok voltak és ünnepelték a közösség erősödését.

„Kápolnaszentelés a keszthelyi kármelon” címmel jelent meg 1930. június 15-én egy cikk. Tartalma szerint, az év június 8-án szentelték fel a kis szent Teréz kápolnáját. Nagyon megható és felemelő misét hallgathatott végig a nyájas nép. *„A pápai és a magyar himnusz akkordjai zárták be az ünnepélyt.”*²

Az 1930. október 5-én megjelent lap már arról számol be, hogy *„a keszthelyi Kármelon már megszentelt templom áll”*.³

Keszthely lakossága az 1881 és 1941 közötti hat évtized alatt megduplázódott, 6000-ről 12000 főre növekedett. A második világháborúban megsérült a Fő téri templom és a harang is, melyet 1509-ben öntettek.

1974-ben feltárták a plébániatemplom főhajójának mennyezetén található XV. századi reneszánsz freskót.

A Keszthelyi Új köztemető a településen kívül található, mely 1985-ben, mint tervezett temető, az ország első erdei temetőjeként nyitotta meg kapuit. 2008-ban a temető bővítése megtörtént, a következő évben ennek az 'új résznek' a parkosítása is befejeződött. Ma már több mint 3000 sírhely található az Új Köztemetőben. Keszthelyen már csak itt lehet sírhelyet megváltani, ugyanis a régi temetőt le szeretnék zárni.

¹ 1925. szeptember 13. Keszthelyi Hírlap

² 1930. június 15. Keszthelyi Hírlap

³ 1930. október 5. Keszthelyi Hírlap

3.Szent Miklós temető története

Lényegi története 1775-ben kezdődik, amikor kialakították a területen a temetőt. Kis kápolnája egyedülállóan szép és büszke. Sokáig rendezetlenül történtek a temetések, többször kerültek egymásra sírok az évszázadok folyamán. 1909-ben azonban átalakításokat eszközöltek, és a kápolnát is kiegészítették sekrestyével, majd egy kisebb toronnyal. Az első komoly építkezés Festetics Tasziló főúr nevéhez fűződik, a Festetics Mauzózeum megépíttetésével, melyet felesége Lady Mary Hamilton tiszteletére szánt 1925-ben. A temető déli végében áll az eklektikus és neoklasszicista stílust magán hordozó panteon-épület. Lady Hamiltont nem Magyarországon érte a halál, ezért földi maradványait a mauzózeum elkészülte után hozták csak haza. Azért mondhatjuk, hogy haza, mert a hercegnő annyira otthonának érezte Keszthelyt, hogy temetkezni is ide akart.

„Van már lakója a hercegi mauzóleumnak, emlékezzünk a hercegasszonyról”.⁴ Így cikkezett a Keszthelyi Hírlap 1925. november 8-án. „Halottak napján hajnali öt órakor történt meg az ideiglenes sírhely kibontása és a Hercegasszony koporsójának leszállítása a mauzóleumba.”⁵ A szűk körű hercegi családok 10 órakor érkeztek meg. Mindenki mélységesen tisztelte az építményt, ennek ékes bizonyítéka a következő: „Kupolája és oszlopai messze ellátszanak a Balaton mindkét partja felé. Hatalmas méreteivel uralkodik, a környéken artisztikus háteret szolgáltatnak neki a közeli Ujmajor százados fái. Reggel a felkelő nap első sugarai s este a lemenő nap utolsó sugarai a mauzózeum kupoláján pihennek meg.”⁶ 1933-ban elhunyt Festetics Tasziló, őt is a mauzóleumban helyezték örök nyugalomra. Festetics György - közös gyermekük-1941. augusztusában követte őket. A mauzózeum negyedik „lakója” Festetics Györgyné, eredetileg Haugwitz Mária. Őt Bécsben temették el a hetvenes években, és csak 1989-ben, éppen a rendszerváltás idején temették itt újra.

Vaszary Kolos bíboros, hercegprímás (üres) szarkofágja is itt található, mivel végakarata szerint Keszthelyen (szülővárosában) akart nyugodni, ám ennek ellenére Lékai László prímás

⁴ 1925. november 8. Keszthelyi Hírlap

⁵ 1925. november 8. Keszthelyi Hírlap

⁶ 1925. november 8. Keszthelyi Hírlap

érsek Esztergomba vitette földi maradványait, a bazilika kriptájába 1832-ben. Festett üvegablak is jelzi emlékét a kápolnában.

Az 1920-as években készült el a régi halottasház, hűtőház is, hasonló anyagokból, mint a mauzóleum, ezért ugyanolyan rohamosan romlik az állapota.

A Festetics Kastély könyvtárában fellelhető Keszthelyi Hírlap, illetve később Keszthelyi Hírek tetemes információt tartalmaz a halottak napi temető külleméről.

„A hősi síroknál 6 drb. erős fényű kandeláber égett és szórta szét fényét. A temető bejárati részét pedig az a diszes és mégis nemes egységbe olvadó keresztépítmény világította meg, amelyet Stanber Richárd főmérnök tavaly tervezett és készített s amely szétszedhető s így évről évre eltehető. A hármaskapu felett három fénykereszt emelkedett, az oszlopok stílszerűen voltak kiképezve, s az egészet nemes ívelésű girlandok olvasztották harmóniába. A díszítésen 800 fehér izzó lámpát számoltunk össze. A sokszáz lámpa fénye messzire bevilágított az éjszakába és hirdette a fény diadalát a sötétség felett, a feltámadást a halál felett.”⁷

„Halottak estéje. Tán a legszebb este, mert ezen a napon mások az emberek, mert ezen az estén kegyelet lakozik az mindenki szívében, mert ma ezrek mennek szomorú, bus, arccal, hallgató ajakkal és csendes megadással viszik virágukat a néma temetőkhöz.”⁸

„Virágpompa és ragyogás a keszthelyi temetőben, Keszthely kegyelete a halottak iránt: a keszthelyi temető mindig virágpompába öltözik a halottak ünnepére: ezidén mintha valami hatalmas erő festette volna ragyogóvá a holtak csendes birodalmát.” „A keszthelyi temető valóban Isten kertje.”⁹

1934-ben készült Dr. Darnyay Béla és Dr. Vigyázó János által a Balaton és környéke c. részletes útikalauz, melyben a temető is fellelhető a várost ábrázoló térképen. Észrevehető, hogy terület akkoriban még nem érte el mai méreteit. A térképet rajzolta Kádár Lajos.

⁷ 1931. november 8. Keszthelyi Hírlap

⁸ 1937. október 31. Keszthelyi Hírlap

⁹ 1938. október 6. Keszthelyi Hírek

1940-től 1970-ig nagyon sok síremlék megrongálódott, és a gondozatlanság miatt megrogyott. A népesség növekedte, és a hely fogyása miatt megnyitották az Új Köztemetőt. 2000-ben, a felújítás során kerültek elő a vakolat alól, a külső és belső falakon egyaránt a XIV. századra datálható falfestmények, melyek feltehetően egy művésztől származnak.

A temető jelenlegi kiterjedése: a Béri Balogh Ádám utca, a Festetics György utca és a Szent Miklós utca által bezárt háromszög alakban helyezkedik el. Hivatalos címe: Festetics György utca 1. 8360 Keszthely, üzemeltetője a Vüz NonProfit Kft.

A Szent Miklós temetőben sírhelyet már nem adnak ki, csak az addig megváltottakba és családi sírhelyekbe lehet temetkezni. Az elmúlt években fordítottak csak gondot a temető kavicsozására. A mauzóleum állapota azonban egyre romlik, mert sem az élő Festetics leszármazottak, sem pedig Keszthely város önkormányzata nem érzik magukénak a felújítást.

4. Saját felmérés

4.1. Híres személyek nyughelyei

Bakonyi Károly Dr. (Csopak 1921. december 22.-Keszthely 2010. május 26.) – szőlőnemesítő; sírhely: mauzóleumkert dízsírhely

Csopakon született, egy hétgyermekes vincellér család hatodik gyermekeként 1921. december 22-én. A balatonarácsi Szőlészeti és Borászati Szakiskola elvégzése után 1942-ben bevonult katonának, orosz hadifogságba került, ahonnan 1947 őszén tért haza. Ekkortájt nyugdíjazták édesapját, akinek utódként őt bízták meg a cerszeztomaji szőlőtelep vezetésével (ez ma a Pannon Egyetem Georgikon Kar kísérleti telepe), ahol a hallgatók oktatása és a munkák irányítása volt a feladata. Megnősült 1952-ben, majd a Kertészeti Főiskolán diplomát szerzett

¹⁰ Kép1: Bp. 1934. Dr. Dornyai B. és Dr. Vigyázó J.- Balaton és környéke részletes kalauza

1959-ben, szőlőnemesítésből doktorált 1964-ben. 1949-ben kezdte el a szőlőnemesítési munkát. Kísérletei mellett szőlészetet, borászatot oktatott. Hat államilag minősített klón fajtát, Nemes Olasz rizling (1980), Fehér chasselas K16, Piros chasselas K18 (1988) Rizlingszilváni K3 (1992), Olasz rizling Gk. 18, Gk. 37 (2003) állított elő munkája során. Hat államilag minősített fajta került a termesztésbe nemesítési munkájának produktumaként: Cserszegi fűszeres (1982), Nektár (1994), Pátia, Rozália, Korona, Pelsó (2001). Több minősítés előtt álló magnélküli- és mazsolaszőlőt, csemegezőlőt, korai vörösbort adó kékszőlőfajtát állított elő. A Cserszegi fűszerest, mint legsikeresebb fajtáját kb. 3300 hektáron termelik hazánkban, ezen kívül kivitték már számos más országba is. Angliában, borát 1998-ban az év fehérborának választották. Optimista szemléletű, bölcs és szerény ember volt, kiváló humorérzéssel megáldva. Hozzá tartozott élete teljességéhez családszeretete. Több egyetemi jegyzetnek, könyvnek a társszerzője, közel 60 tudományos cikke jelent meg, lektorált három szakkönyvet. Munkáját emlékérmek és kitüntetések tömkelegével jutalmazták. Keszthely város (1994), Cserszegtomaj (2001), Csopak (2009), Balaton (2009) díszpolgárává avatták. Megkapta a Magyar Gyula és a Fleischmann Rudolf nemesítői nagydíjat. Kétszer nyerte el a Zala megye Alkotó díját és a Munka Érdemrend bronz fokozatát, a Mathiász János emléklakettet. A Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést is kiérdemelte. A Magyar Növénynemesítők Egyesület, a Kertészeti Tudományos Egyesület, a Magyar Borakadémia örökös tagja. 2010 tavaszán bekövetkezett halála súlyos vesztesége az egész magyar borász társadalomnak.¹¹

Belák Sándor, Dr. (*Enying, 1919. április 20. – Keszthely, 1978. december. 27.*) - agrármérnök, egyetemi tanár, országgyűlési képviselő; sírhely: mauzóleumkert dízsírhely

Édesapja Belák Sándor orvos, akadémikus volt. A veszprémi gimnáziumban tett érettségi vizsgát, majd mezőgazdasági mérnöki oklevelet 1941-ben szerzett, a bp.-i József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. Később a Diószegi Cukorgyár Központi Gazdaságában, gyakornokként dolgozott, majd Bp.-en a Mezőgazdasági Költségvizsgáló Intézetnél. Mosonmagyaróváron kezdett el gazdálkodni, és megalapította a Magtermeltető Vállalatot. A Magtermesztő M. Gazdák Szövetkezetének termelési felügyelői és kísérleti telepvezetői munkakörét látta el 1946-tól. A vállalat jogutódjának termelési felügyelője lett 1948-ban. 1949-től a miskolci kirendeltségé is. Részt vállalt a Mezőgazdasági Akadémia létrehozásának 1954-ben, majd városi tanácstagként, a Népfront helyi elnökeként

¹¹ Forrás: Georgikon.hu, Zalai Hírlap

tevékenykedett 1954-től. Mezőgazdasági tudományos kandidátusi címet kapott 1956-ban. A Keszthelyi Agrártudományi Főiskola gyakorlati, ill. alkalmazott üzemtani tanszék tanszékvezető docensének választották. Elnyerte 1962-ben a mg. tudományok doktora címet. Főiskolai és egyetemi tanárként oktatott 1977-ig. Munkájával elősegítette, hogy az intézmény 1970-ben egyetemi rangot kaphasson. 1962–65-ben és 1968–77-ben az egyetem rektora, emellett a tangazdaság és a kutatóintézet igazgatójaként dolgozott. Tudományos tevékenységét a talajművelés és a növénytermesztés területén végezte. Meghatározó eredményeket ért el a másodnövények termesztésében, a vetésforgók termést átalakító hatásának vizsgálatában, és a meddőnek mondott földterületek hasznosításának kutatásában. 1962–68-ig a Veszprém Megyei Tanács elnökhelyettese volt, 1962-től a Nemzetközi Láp- és Tőzegkutató Tud. Társ. alelnöke. A keszthelyi járás országgyűlési képviselőjének választották 1963-ban, melynek tisztségét haláláig töltötte be. Az MTA Veszprémi Akadémiai Biz. elnöki tisztségét 1963–78-ig, 1970–78 között a Mg. Üzemtani és Üzemvezetési Biz.-nak elnöki, 1971-től a siófoki Balatoni Vízvédelmi Biz. vezetői feladatait látta el. Fontosabb kitüntetései: Mg. Kiváló Dolgozója (1959), Vízgazdálkodás Kiváló Dolgozója (1960), Munka Érdemrend (1961), Munka Érdemrend arany fokozat (1972, 1977). Keszthely várostól 1979-ben posztumusz díszpolgárságot kapott kiemelkedő tudományos és társadalmi szerepvállalása miatt. 1968-ban a Halle-Wittenbergi Luther Márton Egyetem (NDK) – első magyarként – díszdoktorrá avatta, majd az MTA is tagjává választotta.¹²

Csik Ferenc, Dr. (*Kaposvár, 1913. december 12. – Sopron, 1945. március 29.*) - orvos, úszó, olimpiai bajnok; sírhely: mauzóleumkert dízsírhely

Eredeti nevén Lengvári Ferenc. Egyévesen elveszítette édesapját. Édesanyja bátyja, dr. Csik László fogadta örökbe 1923-ban. Budapesten élt 1922–24 között, itt kezdte meg gimnáziumi tanulmányait. Keszthelyre költözött 1924-ben családjával. A Balatonban tanult meg ily kiválóan úszni. A Keszthelyi Törekvés úszójaként lett ismert, 1930–31-ben. Kiváló sportoló volt, jégkorongozott, jégvitorlázott, teniszezett, vitorlázott és síelt is. 1931-ben a premontrei gimnáziumban tett érettségi vizsgát, majd a Budapesti Orvostudományi Egyetemre nyert felvételt. A BEAC versenyzője lett orvostanhallgatóként. 1933-ban a 100 m-es gyorsúszásban

¹² Forrás: A hallei egyetem díszdoktorává választották dr. Belák Sándort. In.: Napló. 1969. október 7. 1. p. – Fekete György: Megemlékezés Belák Sándorról. In.: Gazdálkodás. 1979. 3. sz. 62. p. – MAÉ. 1987–1989. 1. köt. p. 167–170. – MN. 1993–2004. 3. köt. 504. p. – RÚL. 1996–2008. 2. köt. 686. p. – VMÉL. 1998. 68. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 1. köt. p. 583–584. – Dr. Belák Sándor élete és kora 1919–1978. 2003. – MTAT. 2003. 1. köt. p. 122–123. – ZÉK. 2005. 36. p. – BTMKA. 2007. 52. p.

nyerte első magyar bajnoki címét, amit a továbbiakban öt ízben védett meg. Országos bajnok volt 100 m-es mellúszásban kétszer, 200 m-es gyorsúszásban kétszer, 200 m-es mellúszásban egyszer. Négy országos csúcsot ért el 100 és 200 m-es gyorsúszásban. Összesen nyolc bajnoki aranyérmet nyert váltók tagjaként. Tízszor szerepelt csúcsjavító váltókban. Kétszer elnyerte a párizsi Grand Prixe-t 1934-ben, és a magdeburgi Európa-bajnokságon két aranyérmet nyert. 100 m-es gyorsúszásban 1935-ben többszörös főiskolai világbajnok volt és Európa csúcstartó. 1936-ban aratta legnagyobb győzelmét a Berlinben az olimpián, amikor olimpiai bajnok lett 100 m-es gyorsúszásban, és a bronzérmet is elhozta a 4x200 m-es gyorsváltó tagjaként. Keszthely városa az olimpiáról hazatért sportolót hatalmas ünneplésben részesítette Dicsőséges győzelmét 1936. augusztus 29-én, ezüst babérkoszorú adományozásával jutalmazták. A keszthelyi lapok életének fontos állomásairól, eredményeiről rendszeresen beszámoltak. Orvosi diplomáját 1937-ben kapta meg, Budapesten telepedett le. A margitszigeti uszoda sportorvosa volt 1942-től, és 1943-tól tanársegéd. Visszavonult a versenyzéstől, de edzőként vállalt feladatokat például: 1939–40-ben a magyar úszóválogatott kapitánya. A pillangóúszás magyarországi kezdeményezői között tartják számon. 1939–44-ig a Képes Sport c. hetilapot szerkesztette. Szolgált orvosként a II. vh.-ban, melynek befejezése előtt, hadapród-örrmesteri rangban, bombatámadás áldozata lett hivatása teljesítése közben. Közös sírba temették ideiglenesen. 1947-ben exhumálták, 1947. április 24-én szállították haza Keszthelyre hamvait, a város által adományozott díszsírhelyen temették el. A 100 m-es gyorsúszás mindenkori győztese részére, 1948-ban a Magyar Úszósövetség Csik Ferenc Vándordíjat alapított. Nevét sétány, tornaterem, uszoda sportegyesület is viseli Keszthelyen. 2014 nyarán avatták szobrát a Balaton parton.¹³

Csiki László, nagyajtai (*Magyarköblös, 1897. augusztus 25. – Keszthely, 1988. október 13.*)
– *mezőgazdász, akadémiai tanár, szakíró; sírhely: urnafal*

A dési gimnáziumban érettségizett, majd 1919-ben a gazdasági akadémián, Magyaróváron szerzett diplomát és 1944-ben a mezőgazdasági főiskolai oklevelét kapta meg. 1919-ben az intézmény Növénytermesztési Tanszékén gyakornokként dolgozott. Az ottani Tangazdaság

¹³ Forrás: Sportlexikon. 1985–. 1. köt. p. 188-189. – KNSZ. 1994. 21. p. – RÚL. 1996–2008. 4. köt. 590 p. – Dr. Csik Ferenc. In.: Vértés László: Keszthely orvostörténelmi emlékeiből. 1999. p. 33-45. – Csik Ferenc. In.: Lukács László: A magyar olimpiai bajnokok, 1896–1996. 2000. p. 46-47. – ÚMÉL. 2001–2007. 1. köt. 1148. p. – Csik Katalin: A test és lélek harmóniájában : Csik Ferenc emlékezete. 2003. – MOÉL. 2004. 63. p. – Dr. Csik Ferenc. In.: Iglódi Endre–Kis János: XX. századi keszthelyi olimpiakonok és kiemelkedő sportemberek. 2004. p. 14-22. – ZÉK. 2005. 61. p. – MOL. 2009. p. 59-60.

alkalmazásában megbízott gyakornokként dolgozott tovább. A keszthelyi Gazd. Akad. Gyakorlati Tanszékén előbb segédtanár, később adjunktus lett, 1929-től tanszékvezető. 1932–44 között a Földművelésügyi Minisztériumban látott el feladatokat. 1944-ben ismét visszatért Keszthelyre és a városban dolgozott 1945-ig. Az Állatorvosi Főiskolán, a Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen a mezőgazdasági termelés tantárgy meghívott előadója volt. Egyetemi tanárként az Alkalmazott Mg. Üzemtan Tanszék vezetője volt az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának Keszthelyi Osztályán 1946 májusától. 1948-ban nyugállományba vonult. Megalapozta és vezette az intézmény könyvtárát 1954–67 között. A Georgikon Majormúzeum szervezési munkálataiban is részt vállalt. Ennek elismeréséül 1972-ben megkapta a Georgikon Emlékérmet és oklevelet, a város pedig „Keszthely városért” emlékjelvénnnyel tüntette ki. Az egyetem tiszteletbeli doktorává avatta 1979-ben. Elkészítette a Keszthely környéki turistaútvonalak jelzéseit. Főként agrártörténeti tanulmányokat publikált. Minden évben emléktúrát szerveznek tiszteletére. ¹⁴

Darnay-Dornyay Béla, dr. (*Keszthely, 1887. március 25. – Budapest, 1965. április 5.*) – *muzeológus, múzeumigazgató, helytörténész, tanár, szakíró; sírhely: I/a parcella-kriptasor*

Keszthelyi halászcsalád leszármazottja, szülei halála után Tatára került rokonokhoz. Kecskeméten tette le az érettségi vizsgáit. Vácott belépett a piarista rendbe (1901-ben), és beiratkozott a bp.-i tudományegyetemre, ahol történelem–természettudományi szakos tanári, 1913-ban geológiából bölcsészdoktori oklevelét 1910-ben kapta meg. 1910-ben pappá szentelték, majd a piaristák rózsahegy-i gimnáziumában tanított 2 évig. Ezután a mosonmagyaróvári főgimnáziumban múzeumi őr és geológiatanár volt. Kilépett a rendből 1921-ben és az Ampelológiai Intézetben kezdett dolgozni, majd 2 évig az Állami Gombászati Állomáson. 1923-tól 1939-ig a salgótarjáni reál-gimnáziumban oktatott. Salgótarjánban eltöltött éve alatt múzeumokat is alapított. 1940-ben hazatért Keszthelyre. A munkatársa lett a Balatoni Múzeumnak, majd 1941–1948-ig a múzeum igazgatója volt. Ekkor került Sümegről Keszthelyre a Darnay Kálmán-féle nagy textília-gyűjtemény. Ennek hatására vette a Dornyai mellé a Darnay nevet. 1948-ban nyugdíjba küldték, ám 1949-ben megvonták nyugdíját tőle. 1952–1954 között, a Magyar Állami Földtani Intézetben geológusként dolgozott. Ismét Keszthelyre költözött, majd 1963-ban Óbudára. A szemléltető módú oktatás lelkes szorgalmazója volt pedagógusként. Polihisztor hajlamú kutatói vénával volt megáldva, így

¹⁴ Forrás: Gulyás. 1990–. 4. köt. 981. has. – MN. 1993–2004. 6. köt. 74. p. – KNSZ. 1994. 21. p. – ZÉK. 2005. 61. p. – Személyi forrás.

nemcsak geológiával, hanem barlangkutatással, hidrológiával, archeológiával, zoológiával, botanikával, műemlékkutatással és -védelemmel is foglalkozott. Széles skálájú ismeretterjesztő munkát folytatott, helytörténeti cikkeket, tanulmányokat írt. Keszthelyi múzeumi értesítőt jelentetett meg, útjára bocsájtotta a Balatoni Múzeumi Füzetek című sorozatot. A Magyar Kárpát Egyesület alelnöke, a Műemlékek Orsz. Biz.-nak tagja, a salgótarjáni Balassa Bálint Irodalmi és Művészeti Társ. elnöke volt. Tata város díszpolgárává avatták 1964-ben, majd az ELTE aranydiplomása lett. Felkérték Salgótarján és Gyenesdiás történetének megírására, sajnálatos módon a munkát már nem tudta befejezni. A keszthelyi temetőben nyugszik.¹⁵

Dunst Ferenc, dr. adelsheimi (*Veszprém, 1845. december 7. – Keszthely, 1920. április 8.*) -
apátplébános, pápai prelátus; sírhely: I/a parcella-kriptasor

Gimnáziumi tanulmányait Veszprémben végezte, Pécsen teológiát tanult, majd a bp.-i egyetemen jogi doktori címet szerzett. Pappá szentelése után, több helyen hitoktató és káplán volt. Keszthelyre került 1888-ban plébánosnak, majd a püspök hahóti apát címet adományozta részére. Hivatását szerényen, odafigyeléssel, emberközpontúsággal és nagy szorgalommal gyakorolta. A kommunizmus alatt tanúsított hazafias magatartásával sokat tett a városlakónak érdekében. Mély tisztelet övezte személyét. Kiváló szónok volt, országosan elismert. Áhitattal hallgatták miséit, a templomba járó hívek. A keszthelyi római katolikus templom újjáépítése is az ő nevéhez fűződik. 20 ezer koronás alapítványt tett 1918-ban a Keszthelyi Ipartestület részére. Ennek kamatait minden évben egy keszthelyi születésű, római katolikus vallású, iparosnak adományozták, mint ösztöndíjat.¹⁶

Ejry Lajos, dr. (*Kozmapusztá, 1870. augusztus 21. – Keszthely, 1965. december 8.*) -
gyógyszerész, kémikus, tanár, úszóbajnok, a Balaton bajnoka; sírhely: XVIII./d parcella

Apja Ejry Nándor főgépész volt az uradalomban. Taranyban tanult, később középiskolai tanulmányait Csurgón, később a debreceni református kollégiumban végezte. Ez idő alatt a

¹⁵ Irod.: Keve András: Dr. Darnay-Dornyay Béla és Gajdás Mátyás emlékezete. Klny. az Állattani Közlemények 1-4. számából. Bp. 1968. p. 19-20. – MN. 1993–2004. 6. köt. 327. p. – RÚL. 1996–2008. 5. köt. p. 156-157. – VÉL. 1998. 124. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 2. köt. p. 46-47. – MMA. 2002. p. 184-185. – ZÉK. 2005. p. 67-68. – BTMKA. 2007. 63. p. – Gyenesdiás nagyközség monográfiája. 2007–. 1. köt. p. 367-369.

¹⁶ Forrás: Zalavármegyei évkönyv a millenniumra. Nagykanizsa. 1896. 306. p. – Békássy Jenő: Zala vármegye feltámadása Trianon után. 1930. 321. p. – Oroszlán István: A Keszthelyi Ipartestület 50 éves történetéből. 1936. 73. p.

család Keszthelyen telepedett le 1884-ben. Alsólendván és Bellatincon volt 1886–91 között gyógyszerészgyakornok. A Pázmány Péter Tudományegyetemen gyógyszerész diplomát szerzett 1893-ban. Debrecenben, Győrben, majd Keszthelyen gyógyszerészgyakornok volt. 6 éven át Kassán dolgozott segédtanárként, közben a kolozsvári egyetemen – elsőként – gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett 1904-ben. 1907-től a Magyaróváron oktatott, ahol korszerű laboratóriumot és kémiai tanszéket alapított. Elnöke, később díszelnöke volt az akadémia atlétikai klubjának. Kiváló vívő hírében állt. Érdemeiért 1934-ben az Orsz. Testnevelési Tanács díszoklevéllel és a nagy aranyéremmel tüntette ki. 1933-ban nyugdíja vonult és Keszthelyre költözött, ahol 1940-ig a központi gyógyszerertárban tevékenykedett. A II. vh. után közreműködött a kh.-i akadémia kémia tanszékének újjászervezésében. Rendszerességgel publikált gazd.-i szaklapokban (Állattenyésztési és Tejgazd. Lapok, 1917Erdélyi Gazda, 1912–18; Gazd. Lapok, 1912–18; M. Cukoripar, 1914;). Főleg analitikai és gyógyszerkémiával, élelmiszerkémiával, ezen belül a különböző italok nitrogéntartalmának vizsgálataival, elemzéseivel foglalkozott. Szenvedélyesen rajongott a Balatonért, így akárhol is lakott ezt az időszakot mindig a vízparton töltötte. Az 1890-es években megnyerte a Balatonfüred–Tihany, majd a Balatonfüred–Siófok közötti úszóversenyt. Ő volt a M. Úszó Egyesület első siófoki versenyének győztese, a Balaton-átúszás első bajnoka (1897). Idős korában is rendszeresen korcsolyázott úszott, vitorlázott.¹⁷

Érkövy (Ploetz) Adolf (Vencel) (*Ehrstein, 1818. szeptember 28. – Keszthely, 1883. december 13.*) - *mezőgazdász, szakíró, országgyűlési képviselő; sírhelye: V. parcella*

Ploetz Vencel néven született Elzászban, bérmaakereszttségben kapta az Adolf nevet. Apja Ploetz Péter dragonyoskapitány volt, aki röviddel Keszthelyre való átvezénylése után elhunyt, így gyámja Wolf Ferenc lett. A keszthelyi premontrei gimnáziumban kezdte tanulmányait, később Kaposváron, Pécsen, Szombathelyen és Zágrábban folytatta azokat. 1836-tól 1837-ig a Gerogikonra iratkozott be, majd év közben a joghallgató lett Pesten. gr. Károlyi István szolgálatába állt 1838-ban. Munkaviszonnyal rendelkezett a felgyői szeszgyárnál, a számvevőségénél. Kipróbálta magát tisztartóként Csongrádon és Fóton jószágigazgatói titkári pozícióban is. Csongrád megye táblabírájának szavazták meg 1846-ban, és felvette igazgatói választmányába az OMGE. 1847-ben felvette az Érkövy Adolf nevet. A szabadságharc

¹⁷ Irod.: RÚL. 1996–2008. 6. köt. 154. p. – Cséby Géza: „Kozmapusztán, Somogy megyében születtem...”. In.: Hévíz. 1997. 1. sz. p. 20–22. – VÉL. 1998. 141. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 2. köt. 324. p. – ZÉK. 2005. p. 78-79.

leverését követően a gr. csongrádi és eszentes-vásárhelyi uradalmainak igazgatásával foglalkozott Derekegyházán. A Tiszaszabályozó Társulat elnöke lett 1852-ben. Az addig szolgált gróf pedig 1857-ben nyugdíjban részesítette. Pestre költözött 1858-ban, majd hat esztendőn át az OMGE gépészeti és építészeti szakosztályának alelnöki tisztségét töltötte be. 1864-ben üzletrészt szerzett a Kozma Vazul-féle könyvnyomdában, ezt éveken keresztül sikeresen vezette. Állami kötelékbe lépett 1866-ban, a csákóvár-kővéresi alapítványi uradalmaknál. 1867-ben már a pécskai kincstári uradalmakat vezette. 1869–72 között a battonyai kerület képviselője volt az országgyűlésben. Egy fontos magyar delegáció tagjaként Bécsben, a pénzügyminiszter képviseltét látta el 1868-ban. Sajnálatos esemény következett be életében, ugyanis 1880-ban látását elveszítette, ezért miniszteri tanácsosi kinevezéssel véglegesen nyugdíjazták. Keszthelyre vonult vissza. Gazdaságot érintő írásai az örökváltsággal, a jobbágykérdéssel, a népbankokkal, gazdasági intézetekkel kapcsolatosak. Lényegesnek tartotta az Alföld fásítását, vízelvezetési rendszerek kiépítését. Prioritást élveztek nála az új mezőgazdasági gépek, ennek eredményeként az első gőzgépet ő hozta Keszthelyre. Elbeszéléseket, verseket, fejtörőket írt, melyek kiadásra kerültek. Több lap szerkesztője és kiadója volt pl.: a Gazd. Literatura (1840), a Falusi Gazda (1857–59), a Magyar Gazda (1859–61). Az Egyetemes M. Encyclopaedia is maga mellett tudhatta. Tagjává választotta pl. a Győrvidéki Gazdasági Egylet, a Hevesmegyei Gazdasági és Lovasegylet, a Royal Agricultural Society of England. 1864-ben vette fel első tagjai közé az MTA.¹⁸

Fáber (Faber) Sándor (Stein, 1873. augusztus 16. – Budapest, 1933. május 26.) -
mezőgazdász, tanár. sírhely: XIV. parcella

Sziléziában született. Apja Fáber Oszkár thüringiai származású jószágigazgató volt, Sopronban járt gimnáziumba. Ezután tanulmányokat folytatott Keszthelyen, az akadémián 1892–95-ig. Az ifjúsági gazdasági kör elnöki posztját töltötte be. Majd Sárváron elvégezte a tejgazdasági szakiskola üzletvezetői tanfolyamát. Halléban tanult 1895–96-ban. Itt ismerkedett meg Falke professzorral, akinek nézetei a zöldmező-gazdálkodásról javában meghatározták további munkásságát. 1895-ben ösztöndíjjal a mezőhegyesi ménesbirtok gazdasági segéd tisztje, egy év múlva a központi szeszgyár és a kísérleti telep vezetője lett. Végül tanulmányozta a gazdaság irányítását, valamint a pápai földművesiskola szervezetét, az oktatás menetét, itt tanított is. Ezt követően, mint tanárt, tanulmányútra küldték Dániába,

¹⁸ Irod.: PNL. 1893–1900. 6. köt. p. 363-364. – Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. p. 469-471. – Szinnyei. 1980–1981. 2. köt. 1421-1425. has. – MAÉ. 1987–1989. 1. köt. p. 493-495. – KNSZ. 1994. 27. p. – ÜMÉL. 2001–2007. 2. köt. p. 421-422. – FA. 2002. p. 53-54. – MTAT. 2003. p. 309-310. – ZÉK. 2005. 83. p.

Németországba, Angliába és Svédországba (1897–98). Sok tapasztalattal és újtással tért haza, ezeket később igyekezett meghonosítani (pl. az ő kezdeményezésére került hazánkba Svédországból az első modern vetőgép). Hazatérte után előbb a debreceni gazd. tanintézetben, majd a magyaróvári gazd. akadémián alkalmazták tanársegédként. 1898-tól a keszthelyi gazdasági intézet növénytermesztési tanszékére nevezték ki vezetőtanárnak, de a gyakorlati tanszéken és a kísérleti telepen is dolgozott. A Gazdasági Tanácsadó Biz. tagja volt. 1906-ban, a tanintézetek gazd. akadémiává fejlesztésekor rendkívüli tanári kinevezést kapott, s megbízták a tanszék vezetésével. Az I. vh. alatt az oktatás szünetelt, ez idő alatt a mezőhegyesi uradalomban a kerületvezetői munkát látta el. A 20-as években újabb tanulmányutat tett Németországban. A „Georgikon” szakkör védnök tanára volt. 1931-ben vonult nyugdíjba. Főként a növénytermesztés talajtani kérdéseivel foglalkozott; vizsgálta a lápok lecsapolása után visszamaradt, ill. a szikes és tőzeges területek mezőgazdasági hasznosítási lehetőségeit; bekapcsolódott a rét- és legelőjavítás érdekében folytatott országos kísérletekbe; megszervezte és vezette a legelő- és rétgazdálkodás fejlesztését célul kitűző ún. zöldmezőmozgalmat. Növénynemesítéssel is kísérletezett; kialakította a Magyarországon általa meghonosított szójabab híres keszthelyi sárgaszója fajtáját, továbbá a gabonafélék és a mák nemesítése terén is ért el eredményeket. A Földművelésügyi Minisztérium több megbízást adott számára: az I. vh. alatt megtervezte a háborús gazdálkodásra való átállást, később Groffits Gáborral az alsó- és felsőfokú oktatás fejlesztését dolgozta ki. Cikkeit, kísérleteit ismertető tanulmányait a Köztelek, a Borászati Lapok, a Kísérletügyi Közlemények, a Keszthelyi Hírlap, a Tapolczai Lapok és a Mg. Szemle hasábjain publikálta. Megalapította az Orsz. Zöldmező Szövetséget (1931), melynek elnöki, a Keszthely és Vidéke Gazdakört, amelynek ügyvezetői titkári teendőit is ellátta. Tagja volt az OMGE növénynemesítő biz.-ának, elnöke az Alsódunántúli Mg. Kamara növénytermesztési szakosztályának. Kh.-en az evangélikus egyház felügyelőjeként is funkcionált. Keszthelyén temették el.¹⁹

Kemenesy (Kemptner) Ernő, dr., dr. h. c. (*Muramelence, 1891. április 2. – Keszthely, 1985. július 8.*) - agrármérnök, egyetemi tanár; sírhely: VII. parcella

Apja gazdatiszt volt. Még kisgyermek volt, amikor Simontornyára költöztek. Gimnáziumi tanulmányait Szekszárdon majd Budapesten végezte. Oklevelet szerzett a Debreceni Gazd.

¹⁹ Irod.: Fáber Sándor. In.: Keszthelyi Hírlap. 1933. június 4. p. 1-2. – MAÉ. 1987–1989. p. 497-501. – Gulyás. 1990–. 8. köt. 7-8. has. – RÚL. 1996–2008. – ÚMÉL. 2001–2007. 2. köt. 461. p. – ZÉK. 2005. 84. p.

Akad.-n 1913-ban. Tanulmányai befejeztével asszisztensként alkalmazták az Akadémián a növénytermesztési és üzemtani tanszékén. Részt vett a világháborúban 1914-től de sérülése miatt leszerelték, mint hadirokkant 1917-ben. 1917–21-ig az ozorai uradalom gazdasági segédtisztjeként, majd a gazdaság vezetőjeként dolgozott. 1921-ben megszervezte a nemzetközi hírű iregszemcsei uradalom növénykísérleti telepét és kísérleti gazdaságát, melynek vezetőjeként dolgozott. 1927–31-ig a szentmargitai uradalmat vezette, majd 1931-ben megszervezte és 1945-ig vezette a sőregi uradalom világhírűvé lett mintagazdaságát. Mezőgazdasági tanulmányutakon vett részt külföldön 1917 és 1945 között. 1945-ben kinevezték az Újjáépítési Minisztérium Mg. Főosztálya, 1946-ben a Földművelésügyi Minisztérium Termelési Főosztályának vezetőjévé. Tanárként dolgozott az Agrártudományi Egyetem bp.-i II. sz. Üzemtani Tanszékén 1946-48-ig illetve az Agrártudományi Egyetem Keszthelyi Osztálya Gyakorlati Tanszékén 1948-49-ig. Miután megszűnt a Keszthelyi Osztály a Tangazdaságot vezette. 1949-ben kinevezték a Keszthelyen létesített Növénytermesztési Kísérleti Osztály vezetőjének. 1950-ben megszervezte a Keszthelyi Mg. Kísérleti Int.-et, melynek 1953-ig vezetője lett. 1952-ben a mg. tudományok kandidátusa, 1954-ben a mg. tudományok doktora címet kapott. 1954–55-ben az MTA martonvásári Mg. Kutató Int. igazgatójaként dolgozott. 1955 végétől – mint az MTA tud. főmunkatársa – függetlenített kutatóként a keszthelyi mg. akad.-n dolgozott. 1964-ben nyugdíjba vonulása után sem hagyta abba kutatásait, kísérletezéseit. A húshasznosítású juhajták, a szarvasmarha-tenyésztés és -hízalás kérdésével, több szántóföldi növény fajtakísérletével (kukorica, búza, stb.), valamint a földművelés és a talajerő-gazdálkodás általános kérdéseivel foglalkozott. A biológiai alapon álló, korszerű talajművelési rendszerek hazai kezdeményezője és bevezetője volt. Eredményeket ért el magyarországi talajok termőképességének fokozásában. Munkásságát 1938-ban Kodolányi-díjjal, 1953-ban a Munka Érdemérem arany fokozatával, 1954-ben Kossuth-díjjal, 1954-ben és 1980-ban Munka Vörös Zászló Érdemrenddel ismerték el. 1957-ben a Halle-Wittenbergi Luther Márton Egyetem „honoris causa”, 1971-ben a keszthelyi Agrártudományi Egyetem „doktor honoris causa” címet adományozott neki. 1940 előtti publikációi Kemptner Ernő néven jelentek meg.²⁰

²⁰ Irod.: MAÉ. 1987–89. 2. köt. p. 135-139. – Kismányoky Tamás: Kemenes Ernő (1891–1985). In.: Keszthely és vidéke. 1991. június 6. 5. p. – MN. 1993–2004. 10. köt. 738. p. – Georgikon 200. 1996–2001. 2. köt. p. 306-307. – RÚL. 1996–2008. 11. köt. 516. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 3. köt. p. 843-844. – ZÉK. 2005. 153. p.

Kölös Gábor, dr. (*Sarkad, 1922. május 8. – Keszthely, 2008. február 12.*) - agrármérnök, egyetemi tanár, zenész, díszpolgár; sírhely: új rész, mauzóleumkert

Édesapja Kölös Gábor révész, édesanyja Ungor Lidia volt. A Magyar Rádió műsoraiban évtizedeken át osztotta meg hegedűtudását a hallgatósággal. Békéscsabán és Bácsalmáson mg. középiskolát végzett, 1942-ben tett érettségi vizsgát. Ezután lett Keszthelyen a gazd. akadémia hallgatója. 1945-ben hívták be katonai szolgálatra és fél évet töltött Bajorországban hadifogságban. Ebből adódóan csak 1946-ban tanulhatott tovább, és tehetette le záróvizsgáját. A földreformkor (1947–48) Bihar megyében dolgozott kataszteri biztosként. Tanársegédnek nevezték ki 1950-ben a Budapest–Gödöllői Agrártudományi Egyetem Állattani Tanszékére, ahol később adjunktus lett. 1952–53-ig Komárom megyében a vetőmag-előállítás és a lucernatermesztést felügyelte növényvédelmi szaktanácsadói megbízatással. Áthelyezték a keszthelyi gazd. akad.-ra 1957-ben. Megalapította az intézmény első többszólamú kórusát, melyből később a Helikon Kastélymúzeum Helikon Kórusa lett. Megalakította az akad. népi együttesét Vári Andor segítségével, amely évekkel később Georgikon Népi Együttes néven világhírnévre tett szert. 1958-tól a Növénytan–Állattani Tanszéket tanszékvezető docensként vezette, emellett a Kis-Balaton, Balaton, és a Zala természetvédelmi kutatásait végezte. Tagja lett 1970-ben a Hévíz–Gyöngyösmenti Vadásztárs.-nak és 1971-ben részt vett az I. Vadászati Világkiállítás megszervezésében. Szintén 1971-ben kandidált. Megszervezte 1972-ben a „175 éves Georgikon” ünnepséget, melyet az akkor még Magyar Királyi Televízió néven működő csatorna is műsorra tűzött. Egyetemi tanárrá nevezték ki 1975-ben. Felmérései alapján elkészítette az M-1-es autópálya építéséhez a Győr–Hegyeshalom közötti szakasz környezetvédelmi és agrobiológiai terveit. Felkérték 1980-ban az Orsz. Vadászati Törvények és Tervek megalkotására. 1988-ban vonult nyugdíjba. Ezután szerződéses oktatóként alkalmazták 1996-ig. Szerepet vállalt a keszthelyi egyetemen szakmérnök képzésben. Részt vett a „200 éves Georgikon” ünnepség megszervezésében. Tagja volt a M. Környezetvédelmi Egyesületnek, az MTA Köztestület Zoológiai Biz.-ának, M. Biológiai Társ.-nak, a M. Madártani Egyesületnek, az MTA Veszprémi Akad.-i Biz. Vadgazdálkodási Szakbizottságának. Munkásságát több kitüntetéssel ismerték el: Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója (1953, 1959, 1963), Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1976), Veszprém Megyéért a Tudománnyal (1973), Minisztertanács Kiváló Dolgozója (1978), Nimród Érdemérem (1985), Munka Érdemrend ezüst fokozata (1988), Georgikon emlékérem (1988, 1996), Keszthely Város Díszpolgára (1995), GATE Mezőtúri Főiskolai Kar „Tiszteletbeli Polgára” (1998),

Professor Emeritus (1999), Sarkad Város Díszpolgára (1999), Zala Megye Alkotói Díj (2002), Magyar Kultúra Lovagja (2005). A Dr. Nagy Endre Vadásztársaság Dr. Nagy Endre emlékéremmel jutalmazta. Az egyetemi diáknapi állandó irányítója, és motorjaként háromszori megválasztását követően elnyerte az „Örökös Prímus Magister” címet. Több angol nyelvű lexikonban szerepel kutatásainak köszönhetően. Az egyetem életmű-kiállítást rendezett tiszteletére 75. születésnapja alkalmából.²¹

Lendl Adolf, dr. (*Orczyfalva, 1862. május 6. – Keszthely, 1942. szeptember 25.*) - *zoológus, állatkert-igazgató, országgyűlési képviselő. sírhely: XIV. parcella*

Az érettségi vizsga megszerzése után egyetemi tanulmányokat folytatott a bp.-i Műegyetemen és a Tudományegyetemen, ahol 1883-ban középiskolai tanári diplomát szerzett. 1885-től a bp.-i egyetem állattani int.-ében tanársegédként dolgozott. 1887-88-ban külföldi tanulmányutakat tett, 1888-ban csatlakozott Herman Ottóhoz, akivel norvégiai madártani tanulmányúton vett részt. 1888-tól az állattan magántanáraként dolgozott a bp.-i egyetemen, 1889-90-ben egyidejűleg helyettes tanára volt. 1889-ben a M. Nemzeti Múzeum állattárának segédőreként az állattani laboratóriumot vezette. 1894-ben zoológiai preparáló- és tanszerkészítő int.-et alapított Bp.-en. Országgyűlési képviselőként is megméretette magát 1901-06 között, ahol a temesrékási választókerületet képviselte. 1906-ban Kis-Ázsiába vezetett gyűjtőexpedíciót. 1907-ben Dél- Amerikába utazott, argentin múzeumok meghívására az argentinai Kordillerákban gyűjtött. Az útján 1400 km-t tett meg gyalog. Minden különleges növényt és állatot amelyeket begyűjtött preparálta. A gyűjtögetés közben olyan országreszeket térképezett fel, amelyeket még senki nem jegyzett be. Ekkor már a világon mindenki ismerte. Igazgatója volt a bp.-i Állat és Növénykertnek 1911-29 között. Az ő nevéhez fűződik az ország legnagyobb pálmaházának és akváriumának a megalapítása is. A párizsi világkiállításon első helyezést ért el a természettári magyar rész, amelyet ő rendezett. A buenos airesi akvárium megépítésére is megbízást kapott. 1932-ben nyugdíjba vonult, Keszthelyre költözött. Nyugdíjas éveiben sem volt tétlen aktívan bekapcsolódott a város életébe. Megalapította a keszthelyi Túristaegyletet, amelyben vezetőségi tagként is részt vett.

²¹ Irod.: KKK. 1995. 62. p. – Díjak és kitüntetések. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1995. május 18. 2. p. – Életmű-kiállítás az egyetemen. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1997. június 26. 4. p. – Elismerés dr. Kölös Gábornak. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1999. november 4. 4. p. – KKKZM2000. p. 157-158. – Cservénka György: Kölös professzor kitüntetése : A Magyar Kultúra Lovagja. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 2005. március 10. 6. p. – Keszthely Város Önkormányzata 155/1995. (V. 11.) sz. határozata. – Személyi forrás.

Bejárták az egész Dunántúlt, tapasztalatokat szerzett, amelyeket a helyi újságokban főként a Balatoni Kurírban és tud. folyóiratokban publikált. Cikkeket közölt Keszthely idegenforgalmának fejlesztési lehetőségeiről, illetve a Balatoni Múzeum államosításának szükségességéről. Népszerűségnek és közmegebecsülésnek örvendett a városban, „Dolfin bábja”-ként emlegették. Egyik művét – A Természettudományok temploma c. díszesen illusztrált kéziratát – a Balatoni Múzeumra hagyta. Munkája során leginkább a pókok érdekelték és azon belül a kaszáspókok származása-, alak-, szövet-, és bonctanával foglalkozott. Lapszerkesztő volt a Rovartani Lapoknál 1886-ban, társszerkesztő volt a Természet c. folyóiratnak 1898-1908 között. Tagja lett az MTA-nak 1917-ben de 1919-ben kizárták, majd visszakapta a tagságát 1989-ben. Élete során tömérdek tanulmánya, cikke, beszámolója jelent meg mind a hazai illetve a külföldi tudományos folyóiratokban, munkásságát kitüntetésekkel ismerték el hazánkban és külföldön egyaránt.²²

Lipp Vilmos János, dr. (Pest, 1835. december 11. – Keszthely, 1888. január 3.) - szerzetes, igazgató, régész; sírhely: V. parcella

Pesten a piaristáknál végezte középiskoláját, érettségi után pedig Nagyberecsken, és Léván tanított. Teológiai tanulmányait 1857-ben kezdte meg Kalocsán. Később ott hagyta a piaristákat, és a premontrei rendhez csatlakozott. Fiatal szerzetesi éveit Csornán töltötte. Keszthelyen, a rend algimnáziumában tanított 1858 és 1859 között. Az 1859-es évben, a késő római erődöt járta be Rómer Flóriszal. Nagy érdeklődést mutatott a régészet iránt, mely egész életét végig kísérte. Később, 1860-ban áthelyezték a rend főgimnáziumába, Szombathelyre, ahol görög, latin, magyar és német nyelvet oktatott. Mindezek mellett még ebben az évben az iskola érem- és régiségtárában is dolgozott. Tovább folytatta tanulmányait és a pesti egyetemen görög, latin és német nyelvből szerzett tanári minősítést 1868-ban. Tíz évvel később pedig bölcsészettudományokból doktorált. A Vas megyei Régészeti Egylet megalapítása az ő nevéhez fűződik 1871-ben. Az egylet 1872-1879 között élt, mely régészeti tárának őre és első titkára is ő volt. Az egyleti tagság segítségével figyelő-gyűjtő hálózatot

²² Irod.: MTL. 1930. 341. p. – Zalavármegye ismertetője. 1935. p. 3. rész. 29-30. – Dr. Lendl Adolf. In.: Keszthely és Vidéke. 1942. október 3. 3. p. – Szabó Sándor: Dr. Lendl Adolf. In.: Keszthely és Vidéke. 1992. október 2. 5. p. – Németh József: Nevezetes zalaiaiak. 1993. 32. p. – MMA. 2002. 557. p. – MTAT. 2003. 2. köt. 789. p. – ZÉK. 2005. p. 178-179.

alakított ki. Az egész vármegyét és annak környékét régészeti ellenőrzés alá vonata, ahol a tagsággal együtt gyűjtötte a vármegye és környéke történelmi emlékeit és régészeti leleteit. A kutatás középpontját Szombathely keresztény középkori emlékeinek, illetve topográfiájának felderítése tette ki. A kutatások eredményeként 1877-ben elkészült az egész Vas vármegyét átfogó régészeti térkép. Az eredmények közlésére a Vas megyei Lapokban, az Archeológiai Értesítőben, az Archeológiai Közleményekben és az ő közreműködésével működő Vas megyei közlönyben került sor. Állami támogatással régészeti tanulmányutat tett Olaszországban, 1876-ban. Három évvel később a gimnázium igazgatójává nevezték ki Keszthelyen, ahol iskolai feladatai mellett Keszthely városának és környékének régészeti kutatását kezdte meg. Keszthelyen, Fenékpusztán, Dobogón, Alsópáhokon csaknem 5000 népvándorlás kori sírt tárt fel 1879 és 1886 között. Munkálataival, a leletek magyar és német nyelven történő publikálásával, lerakta az alapjait a mo.-i népvándorlás kori régészetnek, mellyel nemzetközi hírnevet szerzett magának. Az avar kori keszthelyi kultúra az ő munkásságával vált ismertté. Sok nagyvárosban, köztük Berlinben, Londonban, Párizsban is bemutatták a múzeumokban a kutatások során feltárt leleteket, melyek később a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményét bővítették. Szépirodalmi műveket is fordított, szinkritikákat, színdarabokat is írt régészeti, újságírói és szerkesztői tevékenysége mellett. Sopronban mutatták be az 1870-es évben az Igazmondó című vígjátékát. Zala vármegye törvényhatóságának és Keszthely képviselőtestületének is tagját képezte. Elnöki tisztséget töltött be a város Olvasó- Egyletében és a Tűzoltó-egyesületben. A Műemlékek Orsz. Biz.-ának vidéki tagjává nevezték ki 1875-ben. Ferencz József-rend lovagkereszt kitüntetést szerzett 1886-ban.²³

Lovassy Sándor, dr. (Abony, 1855. október 28. – Keszthely, 1946. július 8.) - biológus, ornitológus, mezőgazdász, akadémiai és múzeumigazgató. sírhely: I/a parcella-kriptasor

Édesapja gimnáziumi tanár volt. Gimnáziumi tanulmányait Baján kezdte meg és Székesfehérváron fejezte be. Érettségi vizsgájának letételét követően a debreceni Orsz. Gazd. Felsőbb Tanint.-be iratkozott be, és 1874-ben mezőgazdász oklevelet szerzett. Különösen érdekelte a madárvilág és annak tanulmányozása. A bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetemen természetrajz–vegytan–földrajz tanári oklevelet kapott és 1884-ben doktorrá avatták. Az

²³ Irod.: Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. p. 461-466. – Szinnyei. 1980–1981. 7. köt. 1253-1256. has. – Gulyás. 1990–. 17. köt. 1080. has. – MKL. 1993–. 7. köt. p. 872-873. – Sági Károly: Lipp Vilmos emlékezete. In.: Hévíz. 1993. 4. sz. p. 45-46. – MN. 1993–2004. 12. köt. 163. p. – ÚMIL. 2000. 1329. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 4. köt. 246. p. – MMA. 2002. p. 563-564. – ZÉK. 2005. 179. p. – Lipp Vilmos hagyatéka a Keszthely-kultúra kutatástörténetéhez. In.: Keszthely-Fenékpusztá az évezredek tükrében. 2009. 172. p.

MTA segítségével az Ecsedi-lápon kutatásokat végzett. A M. Kir. Gazd. Tanint.-be hívták tanítani, ahol Gazd. állattant, növénytant, bakterológiát, növénykórtant, ásványtant, élettant, oktatott. Létrehozta a Természetrajzi Tanszék gyűjteményeit, botanikus kertet „épített” és a klímaállomást is igazgatta, ahol meteorológiai megfigyeléseket végzett 1889–1907 között. A M. Ornitológiai Központ 1894-ben megbízta, a balatoni madárvilág monitoringjának kiépítésével. Eredményeit és adatait összegezte a Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei c. művében, és a Balatoni Múzeum Évkönyvében adták ki. Felelős szerkesztője lett a Keszthelyi Hírlapnak 1892-től. 1897-ben tanulmányútra ment Ausztriába és Németországba, hogy bővítse ismereteit a botanikus kertekről és természetrajzi szertárakról. 1898-ban alapító tagja volt a Balatoni Múzeum Egyesületnek, melynek első elnöke volt 1914-ig. 1921-ben nyugdíjba vonult, és munkájának elismeréseképpen 1922-ben, kir. gazd. főtanácsosi címet adományoztak részére. 1921–41-ig a Balatoni Múzeumot irányította, elérte, hogy 1928-ban felépítették a múzeum még ma is fennálló és ugyanúgy működő épületét. Önálló könyvei mellett több száz cikkét publikálták, főként a Természettudományi Közlöny, a Természet, az Aquila c. lapok. Emléktábla jelzi egykori lakóházának helyét, utcát neveztek el róla, és a Balatoni Múzeum előtt avatták fel szobrát 1994-ben.²⁴

Reischl Imre (Keszthely, 1869. november ?. – Keszthely, 1938. július 15.) - városbíró, gépészmérnök, sörgyáros, fürdőüzemeltető. sírhely: Mauzóleumkert

Szülei ifj. Reischl Vencel (1839?–1923) és Hayden Karolin voltak. R. Richárd (1876–1944) bátyja, dr. R. Marcel (1903–98) apja. Gimnáziumát a Keszthelyi premontrei algimnáziumban, majd a soproni főgimnáziumban végezte el sikeresen. Bp.-en egy évig volt hallgatója a Műegyetemnek, és egy évig Budweissben tanult sörfőzést. Hazatérésekor apja üzemébe, állt be dolgozni és segítette őt a sörgyár modernizálásában. 1899-ben vette bérbe apjától a Sörházat, melyet végéig működtetett. 1912-ben megválasztották városbíróvá, majd 1918 novemberében a Nemzeti Tanács elnökévé. Erről egy hónap múlva lemondott ellentétes nézetek miatt. Szerepet vállalt az 1921. évi Helikoni Ünnep megszervezésében. Munkásságának ideje alatt hangsúlyos építkezések zajlottak, új utcák nyíltak, megépült a Postapalota, a karmelita templom és kolostor, a leányiskola, a ref. és az ev. templom, a

²⁴ Irod.: Zalavármegye ismertetője. 1935. 3. rész. 30. p. – Szinnyei. 1980–1981. 7. köt. 1431-1434. has. – MAÉ. 1987–1989. 2. köt. p. 410-412. – Gulyás. 1990–. 17. köt. 1173-1174. has. – Dr. Réthelyi Jenő: A hévízi tündérrózsa atyja. In.: Keszthelyi Hírlap. 1990. július 6. 4. p. – MN. 1993–. 12. köt. 256. p. – Lovassy emléknep „emlékművekkel”. In.: Keszthely és Vidéke. 1994. május 20. 1. p. – Szelestei Tamás: Lovassy Sándor és mellszobra. In.: „Régi fénynél új szövétneket”. 1995. p. 119-121. – Sáringer Gyula. Lovassy Sándor életműve.

Balatoni Múzeum épülete, Szigetfürdő melletti strand, a Gazd. Akad. emelete , stb. Megszervezte a Gazd. Akad. segítségével, a Keszthelyi Nyári Egyetemet, amely idegenforgalmi és kulturális oldalról jelentős pontja lett a városnak. Rendszeres buszjáratot létesített a bécsi Barry autóbusz-vállalattal Keszthelyre. Kezdeményezésére a MÁV egy új vasúti híddal Keszthelyt is bekapcsolta a Bp.-re tartó fővonalba. Hévízfürdő irányítását Richárd testvérével együtt átvette apjától és közösen irányították azt. Megválasztották az IGE Zala megyei csoportjának elnökévé. Erre 1932-ben került sor, a Balatoni Íróhét alkalmából az Írók Gazd. Egyesülete keszthelyi találkozójakor. Bőkezűen jótékonykodott és több ösztöndíjat is alapított. Az 1916. évi adománya után városbírói tiszteletdíját minden évben a Főgimnázium Segítő Egyesületének ajánlotta fel. Továbbá 1930-ban a Szent Imre üvegablakot a gimnázium részére adományozta. A város vezetőségének élén 1936-ig állt. Munkásságáért a pápa felvette a Nagy Szent Gergely Rend tagjai közé és a rend lovagkeresztjével tüntette ki, mellyel a pápai kamarás cím tulajdonosa is lett, a kormányzótól pedig megkapta a Magyar Érdemrendet később pedig a finn Fehér Rózsa Rend kitüntetését is magáénak tudhatta. Utcát neveztek el róla (még életében) 1938-ban.²⁵

Reischl Richárd (*Keszthely, 1876. március 10. – Keszthely, 1944. július?*) - *mezőgazdász, lapszerkesztő, országgyűlési képviselő, Égenföld község díszpolgára. Sírhely: I/a parcella-kriptasor*

Szülei ifj. Reischl Vencel (1839?–1923) és Hayden Karolin. Az öccse R. Imre (1869–1938), és a nagybátyja dr. R. Marcel (1903–98). A keszthelyi gimnáziumban végezte középiskolai osztályait, majd 1896-ban szerzett oklevelet a Gazd. Taninté.-ben. Ezután Grazban a Kereskedelmi Akad.-n képezte magát. Apja jelentős birtokot bérelt részére 1900-ban Balatonhídvégen, melyhez egy balatonmagyaródi és egy égenföldi földszelet is tartozott. Kitüntették az I. vh.-ban nyújtott hősiességéért. Az Égenföldön bérelt birtok bérlete 1921-ben lejárt, ezért a Festetics-uradalomtól kijárta, hogy a herceg ezeket a területeket a földekkel nem rendelkező embereknek adományozza. Az égenföldi iskola épületét is megtervezte és felügyelte annak zökkenőmentes felépítését. 1926-ban a község díszpolgára

²⁵ Irod.: Reischl Imre magas pápai kitüntetését kapott. In.: Keszthelyi Hírek. 1930. szeptember 28. 1. p. – DK. 1941. 495. p. – Reischl Marcel: Egy unoka visszanéz. 1990. 1. köt. p. 53-201. – Cséby Géza: A Balatoni Íróhét keszthelyi eseményei. In.: Helikon 1994. : Keszthely. 1994. p. 52-60. – Tar Ferenc: Képre nézve IV. In.: Monitor. 1995. október 11. p. 24-25. – Tar Ferenc: Keszthely története. 2000. 3. köt. p. 29-30., 46-48. – Tar Ferenc: A Reischl-család és Keszthely. 2003. p. 8-13.

lett. Balatonmagyaródon Sármelléken, és Alsópatakon tejszövetkezeteket hozott létre. 1920 januárjában nemzetgyűlési képviselőnek választották a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja jelöltjeként Keszthelye, így visszaköltözött a városba. Átlépett az Egyesült Keresztény Nemzeti Kisgazda és Földművespártba. A Deák F. utcába költözött feleségével (Vogel Irma) a 20-as évek elején, aki politikai szalont működtetett. Az Agrárpárt képviselőjében 1922-ben és 1926-ban is sikeres volt az országgyűlési választáson, így 1931-ig tevékenykedett a térség képviselőjeként. Felszólalásai főként a Kis-Balaton, a Keszthelyi-öböl, az adóterhek, a mg. termelés, a Balaton-felvidéki szőlőkultúra érdekében történtek. A Keszthelyi Hírek főszerkesztője volt 1925–31 között. A lap lehozta Parlamentben elhangzott beszédeit. Több szövetkezet és egyesület tagja illetve elnöke volt (Keszthelyi Takarékpénztár, Balatoni Szövetség). A Hévízfürdő üzemeltetésével foglalkozott Imre testvérével együtt, apjuk halálának bekövetkeztével, tovább emelve a gyógyfürdő hírnevét. Gépkocsiüzemet alapított a hévízi lefolyóhoz azonban ez nem bizonyult nyereséges vállalkozásnak ezért megszüntette. Visszavonult a közélettől 1931 után, folytatta a gazdálkodást és a hévízi fürdő üzemeltetését.

26

Reischl Vencel, id. (*Hinterstift, 1818. november 18. – Keszthely, 1893. június 12.*) - városbíró, sörgyáros. sírhely: I/a parcella-kriptasor

Földműves családból származott, szülei Reischl Simon és Nader Katalin voltak. Felesége Hampel Katalin, akivel unokaöccsét, ifj. R. Vencelt (1839?–1923) örökbe fogadták. A sörfőző mesterség tudásanyagát Rossbachban sajátította el és 16 évesen a bécsi nussdorfi sörház munkása lett. Szakmai tudása révén üzletvezetőként foglalkoztatták először a híres rauchensteini, majd 1838-ban az egyik szombathelyi sörgyárban, utóbbi helyen egy másik vezetőjének nevezték ki. Később kocsmároskodott Szentgotthárdon, majd kibérelte Vasváron a sörházat. Keszthelyre költözött 1844-ben, és kibérelte a Festetics-uradalom sörházát. Beállt a keszthelyi nemzetőrség soraiba 1848-ban, zászlótartói pozícióba. Köztisztletnek örvendett, 1861-ben városbírónak is megválasztották. Megvásárolta 1864-ben az uradalmi sörházat, majd irányítását 1865-ben fogadott fiának, ifj. Reischl Vencelnek kezeibe adta. Városvezetése

²⁶ Irod.:Nemzetgyűlési almanach 1920–1922. 1921. 118. p. – Parlamenti almanach az 1922–1927. évi nemzetgyűlésre. 1922. p. 367-368. – Gárdonyi Lajos: Reischl Richárd Égenföld község diszpolgára. In.: Keszthelyi Hírek. 1926. augusztus 15. 1. p. – Magyar országgyűlési almanach. 1932. 253. p. – MPL. 1929. p. 359-360. – Békássy Jenő: Zala vármegye feltámadása Trianon után. 1930. 147. p. – DK. 1941. 495. p. – Reischl Marcel: Egy unoka visszanéz. 1990. 1. köt. 9. p., p. 67-208. – Tar Ferenc: Képre nézve IV.

idején indult Keszthely fejlődésnek. Megvette a helypénzszedési jogot a Festetics-uradalomtól, majd átadta a városnak néhány év elteltével. Megépült az első szigetfürdő 1862-ben. Megvásárolta a balatoni fürdőt a fürdőrészesvényesektől és elcserélte a jelenlegi Helikon park területére a kastély melletti terület egy részét, a '80-as években. Meghatározó szerepet vállalt a Balatonszentgyörgy–Keszthely vasútvonal létrejöttében. Támogatta az ipar és a kereskedelem fejlődését, ennek bizonyítéka az ipartestület 1885-ös megalakulása. A mai Kossuth Lajos utca lakóit emeletes házak építésére ösztönözte. Fedett lovardát építtetett és kaszárnnyát, hogy a lakosságot mentesítse a katonák elszállásolásának terhe alól. Városbíróága alatt fontos építkezések zajlottak Keszthelyen, pl. a közbúróhíd, a móló Ranolder Int., főgimnázium épülete,. Támogatása alá vonta a gimnázium, a polgári leányiskola, az elemi iskola, a zárda diákjait, a tűzoltóegyletet, a városi kórházat, és a szegényeket. A király arany érdemkereszttel tüntette ki 1886-ban, városbíróskodásának 25. évfordulóján. Öregkorában megvette a Pethő-házat, mely megőrződött a család tulajdonában négy generáción át.²⁷

Szabolcs Andrásné, dr. (sz. Oppel Vilma.) (*Keszthely, 1912. február 5. – Keszthely, 1984. október 29.*) - agrármérnök. sírhely: IX. parcella

Dédnagyapja id. Oppel Károly (1809–1887). Nagypapa Ifj. O. Károly (1843–1915), szülei O. Ödön (1875–1939) és Kovács Irén, a mórachidai lelkész lánya. Dr. Szabolcs András (1909–2003) felesége Keszthelyen végzett polgári iskolát, majd az aszódi ev. nevelő int. növendéke volt egy éven át. Ezt követően a kőszegi ev. leány lyceumba iratkozott be. Érettségi vizsgát tett, és a keszthelyi a Gazd. Akad. hallgatója lett. 1933-ban szerzett diplomát. Gazdaságvezetőként helyezkedett el az aszódi ev. nevelő int.-ben. Szarvasra költözött 1937-ben, mert az ev. tanítóképző tanárának nevezték ki. Feleségül ment 1939-ben Szabolcs András közgazdászhoz, akivel Rimaszombatra költöztek. Férjét elszólított a háború és a hadifogság, így ez idő alatt a „Gaudiopolis” gyermekotthonban vállalt áldást, ahol kirekesztett, üldözött zsidó gyermekekkel foglalkoztak. Az otthont államosították így kénytelen volt elhagyni. 1948-ban Kőszegre utazott tanítani, az akkor még egyházi mg. leánygimnáziumba, majd

²⁷ Irod.: Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. p. 473-481. – Reischl Marcel: Egy unoka visszanéz. 1990. 1. köt. p. 21-51. – Tar Ferenc: Képre nézve IV. In.: Monitor. 1995. október 11. p. 24-25. – Tar Ferenc: Keszthely története. 2000. 3. köt. p. 8-21. – Megyeri Anna: Középítkezések, városfejlődés Keszthelyen 1850–1945 között. In.: Zala megye ezer éve. 2001. p. 187-194. – Tar Ferenc: A Reischl-család és Keszthely. 2003. p. 3-6. – ZÉK. 2005. p. 226-227.

1949-ben áthelyezték a Nagyváthy János Mg. Technikumba Keszthelyre. Az 1955-ben újonnan megalakult Keszthelyi Mg. Főiskola adjunktusa lett. Elvégezte a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet 1963–66 között. Debrecenben doktorált 1967-ben, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészkarán. A Keszthelyi Agrártudományi Egyetem megalakulását követően a Növényteni Tanszéken oktatott az egyetlen női docensként. Tantárgya a növényélettan volt. Tevékenykedett a város képviselőtestületében is. 1970-ben vonult nyugdíjba.²⁸

Tantó Gergely (*Kecskemét, 1901. ? – Keszthely, 1956. ?*) – *kőfaragómester; sírhely: XIV. parcella*

Tantó János Gusztáv (1933–2006) kőfaragómester apja. Róthfeld Ignác kecskeméti kőfaragó mesternél tanulta, a kőfaragó szakmát. 1921-ben költözött Keszthelyre, a Helikoni emlékmű építésére. Több társával együtt Kutasi Imre kőfaragó hívta a városba. Harnasch Ferenc műhelyében kapott állást. Mestere elhunyt után elvette feleségül annak özvegyét, s kezébe vette a műhely irányítását 1931-ben. F. m.: Helikoni emlékmű. Kutasi Imrével és más kőfaragókkal. Kh. 1921. – Sirhakli emléktábla. Kh. 1939. – Wértessy Mauzóleum. Kh., Szent Miklós temető. 1940. – Becehegyi kereszt (corpus, Mária). Nemesvita. 1943. – Kustán dűlői kereszt (corpus, Mária). Nemesbük. 1944. – A keszthelyi 48-as honvéd hősök emlékműve. Terv. Kivitelező: Tantó János Gusztáv. Kh., Szent Miklós temető. Kiemelkedő művészeti tehetségének bizonyítéka a felsorolás. 1948. – Fő utcai kereszt (corpus, Rozália, Mária, József). Balatonszentgyörgy-Batthyánypusztja. 1960.²⁹

Vári Andor (*Nagykát, 1917. november 18. – Keszthely, 1991. november 6.*) - *lektor, lektorátusvezető; sírhely: urnafal*

Debrecenben szerezte 1941-ben magyar–német–angol szakos tanári diplomáját, a M. Kir. Tisza István Tudományegyetemen. Ezen évei alatt az irodalmi tanszéken volt gyakornok. A kiskunhalasi Sziládi Áron Gimnáziumban kezdte tanári pályáját. Bevonult katonának 1942-ben, és 1946-ban tért haza hadifogságból, ekkor a törökszentmiklósi Állami Gimnáziumba

²⁸ Irod.: Szabolcs András: Az új ház is megöregszik. In.: Pannon Tükör. 1997. 6. sz. p. 59-60. – Szabolcs András: Vázlatok az Oppel család történetéből. Kézirat. 1984. – Kalmár Mónika: Helytörténettel megfertőzve: Beszélgetés dr. Szabolcs Andrással, Keszthely díszpolgárával. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1999. július 1. 6. p. – Személyi forrás. – www.keszthely.hu

²⁹ Irod.: Réthelyi Jenő: Útszéli kereszt Keszthely környékén. In.: Ethnographia. 1984. 1. sz. p. 53-79. – Cséby Géza: Száztíz esztendő. 1996. 47. p. – Emlékfüzet a Keszthelyi Ipartestület 120 éves évfordulójára. 2005. 38. p. – Személyi forrás.

került tanítani. 1953-ban már tanári képesítést szerzett orosz nyelvből a szegedi főiskolán. Keszthelyre, 1954-ben került a Mg. Technikumba. 1957-ben indult igazi karriere a, keszthelyi Mg. Akad. Idegennyelvi Lektorátusára hívták meg, melyet 25 évig sikeresen irányított. Keszthelyen épült az ő vezetésével az első nyelvi laboratórium, így az általa Zágrábban korábban megismert AVSG-módszert (audio-vizuális-strukturo-globális) más nyelvtanárokkal továbbképzések alkalmával megismertesse. A MÉM vezető nyelvtanári testülete 1970-ben Módszertani Bizottsággá alakult, melynek elnöki pozícióját töltötte be. Rendszerességgel vállalt részt Keszthely kulturális életének fellendítésében. Szervezte a Helikoni Ünnepeket, ennek érdekében még Kodály Zoltánt is felkereste, hogy az 1965. évi Helikonra ajánljon művet. Színpadi előadásokat rendezett, rendszeresen és több lapban jelentek meg írásai: Georgikon újság, Fejér megyei Szemle. A „Táj, változó fényben” c. városok közötti rádiós verseny keszthelyi csapatának volt mozdatója (Cséby Géza, Eszes László, dr. Frech’ Miklós, dr. Szabó István, dr. Szabó Sándor), mely sokak öröme első helyezést nyert: Keszthely város, 2 millió forintot kapott fejlesztési programjának kivitelezésére. Három idegen nyelvet beszélt így tolmácsolt, fordított és tanított. 1981-ben nyugdíjba vonult, de nyelvtanítói és irodalmi tevékenységét tovább folytatta. Halála után létre hozták a „Vári Andor-díjat”, hogy a nyelvtanulásban kiváló eredményeket elérő tanulókat minden évben jutalmazza és segítség őket a további fejlődésben. A díj odaítélését eldöntő bizottság elnöke, a felesége lett.³⁰

4.2. Térkép

Kép 2.: A Szent Miklós temető térképe ³¹

³⁰ Irod.: In memoriam. In.: Keszthely és Vidéke. 1991. november 22. 1. p. – Vári Andor Díj. In.: Keszthely és Vidéke. 1991. november 22. 5. p. – Bercsényi Miklós Gimnázium 50. Jubileumi Évkönyv. 1946–1996. 1996. p. 116-117. – Baranyai János: Vári Andor nyelvtanár emléktáblájának avatása. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 192-194. – Cséby Géza: Vári Andor emlékezete Keszthelyen. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 195-197. – Szabó István: Köszöntő az emléktábla avatásakor. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 198-199. – Személyi forrás.

³¹Kép 2.: Saját készítésű kép.

Kép 3.: A Szent Miklós temető kiegészített térképe ³²

A fenti két kép alapján elmondható, hogy a temető kialakításakor nem vették figyelembe az általános rendszerező szabályokat. A sírhelyeket, nem sorban adták ki, így lehetségesek a vesző sorok, nagy kanyarodású útszakaszok. A Kápolna jobb oldalán fekvő (sötét barnával jelölt) terület az úgynevezett ó temető rész. Érdekes szivar alakban terül el. Itt vannak a

³² Kép 3.: Saját készítésű kép.

legrégebbi síremlékek, kripták, faragások. Számottevően homokkőből készültek el. A később felújítottak már kőből vannak. Az elmosódott, lekopott írás nehezíti felismerésüket.

A térkép készítésekor figyelembe kellett vennem, hogy a legfelső parcellát az eredetiről kifejejtették, és nem jelölték rajta az összes tereptárgyat. A parcellák vonalvezetésén később már észrevehető egy rendszeresség, amely ismét elveszik a Mauzóleumhoz érve. A világoszöld színnel jelölt részek 80%-án nincsenek sírhelyek, parkosítva van.

A felmérésben segítségemre volt Sass László a temető előző gondnoka, aki sok tény, adatot osztott meg velem, a hellyel kapcsolatban. A bővülés folyamatosságával (állandó rátemetések) már fenntarthatatlanná váltak a kegyeleti szempontok. Ennek okán 2007 májusa óta nem adnak ki új sírhelyeket.

5. Hasznosítási és fejlesztési lehetőségek

A temető átalakításához, átminősítéséhez ismernünk kell, mit is foglal magában.

Értelmező rendelkezések: A temetkezési szakmában- a Ttv. keretében- először kerül sor a fogalmak tisztázására. Meg kell jegyezni, hogy ezek nem lezárt fogalmak, fejlesztésük, további pontosítások indokoltak. Nagyon fontos azonban, hogy a normaszövegben nem használt szakmai fogalmak (szavak) kizárólag a 3. paragrafusban megfogalmazott rendelkezések szerint értelmezhetők. Nem kizárt, hogy a jövőben további fogalmak nyerjenek szabályozást. Nyolc fogalmat tartalmaz a törvény 3. paragrafusa.

a) temető: korábban és többféleképpen próbálták meghatározni : - Városrendezési szempontból a temetőt úgy tekintették, mint területi jellegű zöldfelületes közüzem. Nagy területet foglal el a település területéből, zöldfelülettel borított és közösségi igényeket elégít ki, közüzemi célokat szolgál. - Építésigazgatási szabályok szerkezetileg intézményterületbe sorolták. A temetőt gyakran közterületnek tekintették. Igazgatási szempontból soha nem volt közterület. Gyakorlati használat szempontjából elfogadható lehet ugyanis, ha nyitva van ugyanúgy használható, mint pl. az utca. - Ormos Imre, a Kertészeti Egyetem professzora szerint " magas fokú kultúrát tükröző temető a kertművészet, az építőművészet és a szobrászművészet együttes alkotása". - Műemléki megközelítés szerint " a temetők az ország történelmének, kultúrájának és művészetének olyan sajátos kifejezői, illetve emlékei, amelyek

mindenki számára, a hozzátartozók, illetve a társadalom kiemelkedő személyiségei iránti kegyelet és megemlékezés helyeiként, a múlttal való közvetlen kapcsolatot őrzik". (230/1997.(XII.12.) Korm. rendelet 5. paragrafusa)

A Ttv. szerinti temetőfogalom igyekszik teljességre törekvő tartalmat adni. - Építésigazgatási szempontból: a település igazgatási területén belüli (belterületre utal) beépítésre szánt különleges terület (irányadó: 1997. évi LXXVIII. Törvény és a Vhr.---> OTÉK) - Három funkció: - (köz) egészségügyi, - kegyeleti - zöldfelületi.

b) temetkezési emlékhely: új fogalom bevezetésére került sor. Az ezzel kapcsolatos normák megalkotására azért volt szükség, mert növekszik a temetőn kívüli eltemetési, elhelyezési igény. Temetkezési emlékhely minden olyan terület (ingatlan), építmény, ahová temetnek, urnát helyeznek el, vagy hamvakat szórnak. Nálunk temetőn kívül leggyakrabban altemplomokban, templomkertekben temetkeznek. Jellemzően az itt létesített temetési helyeken a temetkezési tevékenység korlátozott tartalmú.

c) temetési hely: Új, összefoglaló fogalom. A hagyományos koporsós temetésnél a holttest elhelyezésének különféle formáit, illetőleg a hamvasztásos temetésnél az urna elhelyezés formáit tartalmazza. Ide kell érteni a hamvak szórására kijelölt helyet (parcellát) is. A normaszöveg alapján a földfelszín alatti és feletti építmények és temetési helyek. A temetési helyek fajtáira irányuló szabály a Vhr. 11. és a 12. paragrafusok tartalmazzak.

d) nemzeti sírkert (nemzeti panteon): Nem tulajdonnév. Nemzeti sírkert lehet az ország területén bármelyik temető, temetkezési emlékhely, temetési hely, amelyiket (a hatályos rendelkezések szerint) a Nemzeti Kegyeleti Bizottság annak nyilvánít. Ez lehet egyetlen sír, vagy urnafülke, vagy temető, esetleg a temető egy része (parcella), vagy altemplomok, vagy akár egyetlen szarkofág stb. tehát egyfajta fogalom- konstrukció. A nemzet kiválóságainak, történelmi személyiségeinek temetési helyéről van szó, ha a Bizottság így döntött.

A nemzeti sírkert kategórián belül használja a törvény a nemzeti panteon kifejezést ("nemzet nagyjainak temetkezési helye, temető, illetőleg hősök tiszteletére emelt templomszerű építmény") (pl: budapesti Fiumei úti temető) Nemzeti sírkert vonatkozásában irányadó szabályt a Ttv. 15. paragrafus tartalmazza, továbbá a 146/1999. (X.I) Korm. rendelet.

e) hősi temető, hősi temetési hely: Katonatemetőket és temetési helyeket foglal magába. Fontos elem, hogy békeidőben "alkotmányos kötelezettség teljesítése közben elesettek"

temetési helye. Nemzetközi szerződés rendelkezhet úgy, hogy hősi temetőben temethetők el a háborúk polgári áldozatai.(Genfi Egyezmény)

f) kegyeleti emlékhely: Kegyeleti emlékhelyen nincs elhunyt. Elhunytak emlékének megjelölésére, ezáltal emlékének megőrzésére szolgáló építmény. Elsősorban köztéri emlékművekre (pl.: I., II világháborús), épületek homlokzatán elhelyezett emléktáblára kell gondolnunk.

A temető, temetkezési emlékhely létesítése: A Ttv. 8. Paragrafusa létesítést és beépítést építésigazgatási követelményeit tartalmazza. Temető, temetkezési emlékhely létesítésére az épített környezet alakításáról szóló 1997. évi LXXVIII. tv. és végrehajtási rendelkezési irányadók [országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20) Korm. rendelet (OTEK)], továbbá az egyes építményekkel, építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásról szóló 47/1997. (XII.29.) KTM rendelet. A temető helyének kijelölését a településrendezési tervek tartalmazzák, a beépítési előírásokat a helyi építési szabályok. Az ingatlan- nyilvántartásáról szóló 1997. évi 31. tvr. szerint a temető területét művelés alól kivett területként kell kezelni és nyilvántartani. A temető és a temetkezési emlékhely építményeinek, közműveinek megépítése engedélyköteles. Az engedély beszerzése a tulajdonos kötelezettsége. Nem építmény a síremlék, erre nem kell építési engedély viszont a sírboltot és az urnafülkét csak építési engedély birtokában lehet (Étv. 9. paragrafus) megépíteni. Abban az esetben, ha az önkormányzat kötelező feladatát más tulajdonában lévő temetőben látja el, a használatában lévő temetőrészt köztemetőként működik, így az engedélyezéssel összefüggő kötelezettségek a köztemetőt fenntartó önkormányzatot terhelik.

Amennyiben parkká és sírkertté nyilvánítanák a Szent Miklós temetőt, temetőkerti sétákat lehetne szervezni. Tökéletes fekvéssel, és infrastruktúrával rendelkezik. Nincsen nagy távolságra a Festetics kastélytól, így akár városnéző kisvonat is kanyarodhatna felé, ami innen tovább vihetné az érdeklődőket a Szendrey Júlia emlékszoba felé, onnan pedig a Georgikon Majormúzeumba. A mauzóleum, a kastély múzeumának részét is képezhetné. Azoknak a turistáknak, akik szeretnek mindent előre megtervezni, létre lehetne hozni a város honlapjának keretein belül egy úgynevezett 'interaktív temetőt'. Tartalmazná az ott fellelhető emlékhelyek névsorát, híres személyek rövid nekrológiáját. Az egyes személyre, emlékhelyre kattintva,

megjelenne a térképen pontos helye, és egy fénykép róla. A felújítási beruházás, pedig pár éven belül megtérülne, és újabb különleges 'tárlattal' büszkélkedhetne Keszthely.

5.1. Temetőkeri séták

A térképen ³³ kijelölt útvonalon végighaladva kerülnének bemutatásra az alábbi síremlékek:

Kép 4: útvonalterv³⁴

³³ Kép 4: útvonalterv

³⁴ Saját készítésű kép

Kriptasor:

- Dunst Ferenc, dr. adelsheimi - apátplébános, pápai prelátus.
- Farkas Miklós - premontrei kanonok.
- Lovassy Sándor, dr. - ornitológus, mezőgazdász, akadémiai és múzeumigazgató.
- Reischl Imre - városbíró, gépészmérnök, sörgyáros, fürdőüzemeltető.
- Reischl Richárd - mezőgazdász, lapszerkesztő, országgyűlési képviselő.
- Reischl Vencel, id. - városbíró, sörgyáros.
- Darnay-Dornyay Béla, dr. - muzeológus, múzeumigazgató, helytörténész, tanár, szakíró.

III./a parcella (kriptasor közben):

- Garay Sándor – hangszerkészítő mester.

III./b parcella:

- Sebők Lajos – A Festeticsek gazdatisztje.

IV./c parcella:

- Egyházi jelentőségű homokkőből készült síremlékek és sírszobrok megtekintése az 1800-as évekből.

VI. parcella:

- Magyar szalaggal jelzett sírok.
- Angyal szobor.

Szent Miklós Kápolna:

- Felbecsülhetetlen értékű freskó megnézése, történetének ismertetése, rövid pihenő az előtte levő téren és padokon.

V. parcella:

- Érkövy (Ploetz) Adolf (Vencel) - mezőgazdász, szakíró, országgyűlési képviselő.
- Lipp Vilmos János, dr. - szerzetes, igazgató, régész.
- Koponya motívumokkal és égő gyertyákkal díszített homokkő síremlék.

Főkereszt (Puly-Kereszt).

Krisztus szobor (1775).

VIII./a parcella:

- Riedl Ödön – erdőmester.
- Magyar szalaggal jelzett sírok.

VIII. parcella:

- Vértessy-kripta.
- Dr. Manninger G. Adolf – nyug. g. egy. tanár.

Urnafal:

- Vári Andor - lektor, lektorátusvezető.

1848-as emlékmű.

IX. parcella:

- Georgikon emlékhely.
- Szabolcs Andrásné, dr. (sz. Oppel Vilma.) – agrármérnök.
- Lisinszky István – repülő hadnagy.

XIV. parcella:

- Tantó Gergely – kőfaragómester.

- Premontrei rend kriptája.
- Lendl Adolf – zoológus, állatkert igazgató, országgyűlési képviselő.

Hősi sírok, hősi sírkert.

XVIII./d parcella:

- Ejury Lajos, dr.- gyógyszerész, kémikus, tanár, úszóbajnok, a Balaton bajnoka.

Szovjet emlékmű.

Mauzóleumkert dízsírhely:

- Bakonyi Károly Dr. – szőlőnemesítő.
- Belák Sándor, Dr. - agrármérnök, egyetemi tanár, országgyűlési képviselő.
- Csik Ferenc, Dr. - olimpiai bajnok, orvos.

Festetics- mauzóleum:

- Festetics Tasziló, hg. Tolnai - főúr, felsőházi tag, kamarás, díszpolgár.
- Lady Mary Victoria Hamilton - Festetics Tasziló hg. felesége, adományozó.
- Festetics III. György herceg - földbirtokos, diplomata, politikus.
- Haugwitz Mária (Mia) grófnő - Lengyel grófnő, férje Festetics III. György.

Új rész, mauzóleumkert:

- Kölös Gábor, dr. - agrármérnök, egyetemi tanár, zenész, díszpolgár.
- Thierry Hippolyt – hercegi udvarmester (Hippolyt a lakáj).
- Erdélyből hozatott fából faragott síremlék.

Urmafal:

- Csiki László, nagyjaitai - mezőgazdász, akadémiai tanár, szakíró.

Mauzóleumkert keresztsor:

- Fésűs Angyalka – missziós nővér.
- Ghymes és Gácsi Gróf Forgách család.

Régi gondnokház - később halottasház.

Kijárat.

A „tárlatvezetés” megtörtént több ízben is, átlagosan egy órányi időt ölelt fel.

5.2. Temetkezési múzeum

A múzeum tárlata magába foglalná a magyar temetkezési szokásokat és azok változásait, a 18. századtól elkezdve. Elkülönülne a falusi és a városi rendszer/ hagyománykör, és külön helyet kapnának a nemes családoktól fennmaradt relikviák. Az egyházi szertartások is megjelenítődnének, beleillesztve a fenti kategóriákba. A "kelléktár" tartalmazná a bábukon keresztüli ábrázolást, viseletek bemutatását. Szoba elrendezéseket, gyászhintót, városi státusszimbólumoknak számító elemeket.

Régi gondnokház/ halottasház: Teljes felújításra szorul. Ki lehetne alakítani, egy a polgári szertartásokat és temetkezést bemutató épületet. Berendezett gyászsarok lenne, a hozzá tartozó díszekkel, és népviseletekkel, a környékre jellemző motívumokkal. A kiállítás oldalán kerülne kifüggesztésre, hogy mi is elevenedik meg pontosan, illetve ezeknek a szokásoknak rövid ismertetése zajlana. A következő helységbe érve a városi hagyományok tárulnak fel. Női és férfi öltözékek egyaránt, kalapok. A külsőségekre maximálisan adó, olykor ellenszenvet is kiváltó gazdag polgári lét velejárói voltak ezek.

Szent Miklós kápolna: Az egyházi és a nemesi temetések lenne hivatott bemutatni. Oltáron a megfelelő kellékekkel (kehely, gyertyák, imakönyvek stb.), padok, szőnyegezés. Megtalálható lenne gyászhuszár egyenruha, és gyászhintó makettes ábrázolásban

(életnagyságban megtekinthető a hintómúzeumban). Mini galéria, a Festetics család temetéseiről fennmaradt dokumentumokkal, képekkel és a mauzóleum makettjével, történetével.

Festetics- mauzóleum: A komplett építmény (beleértve a kriptát is) komoly restaurálásra szorul. A mauzóleumtérből üveglapon (jelenleg ki vannak törve) át belátható a kriptá. Kegyeleti okokból a lenti rész nem lenne látogatható, a lejárat bejáratára a jelenlegi fa helyett fém ajtót javasolnék. Ennek felületén fel lehetne tüntetni az ott nyugvók neveit. A dízsírhelyek felőli oldalon sírtáblák jeleznék, a máshová elhantolt családtagokat:

Festetics György, gr. tolnai (Ság, 1755. december 31. – Keszthely, 1819. április 2.) - főúr, kamarás, alezredes, mecénás.

Festetics György, gr. tolnai (Bécs, 1815. április 23. – Bécs, 1883. február 12.) - főúr, felsőházi tag, főispán, kancellár, miniszter, koronaőr

Festetics Imre, gr. tolnai (Ság, 1764. december 2. – Kőszeg, 1847. április 1.) - főúr, kamarás, tudós

Festetics János (József), gr. tolnai (? – ?, 1844. ?) - főúr

Festetics József, gr. tolnai (Ság, 1691. március 19. – Keszthely, 1757. május 4.) - főúr, tábornok

Festetics Julianna, gr. tolnai (gr. Széchényi Ferencné) (Ság, 1753. október 30. – Bécs, 1824. január 20.) - főúrnő, csillagkeresztes hölgy

Festetics Kristóf, tolnai (Ság, 1696. július 22. – Sopron, 1768. február 25.) - földesúr, alispán, táblabíró, országgyűlési követ, septemvir, arany sarkantyús vitéz

Festetics Lajos, tolnai (?, 1732. július 26. – ?, 1797. január 10.) - földbirtokos, alispán, tanácsos.

Festetics Lajos, gr. tolnai (Bécs, 1823. június 25. – Döbling [Bécs], 1889. június 16.) - főúr, ezredes

Festetics László, gr. tolnai (Ság, 1785. június 15. – Bécs, 1846. május 12.) - főúr, kamarás

Festetics Leó, gr. tolnai (Pécs, 1800. október 8. – Budapest, 1884. november 15.) - főúr, felsőházi tag, zeneszerző, szakíró, színházigazgató

Festetics Pál, gr. tolnai (Pozsony, 1722. december 7. – Pozsony, 1782. április 7.) - főúr, alispán, országgyűlési követ, tanácsos, kamarai alelnök

Festetics Pál, gr. tolnai (Bécs, 1858. június 13. – Sopron, március 8.) - földbirtokos

Festetics Tasziló, gr. tolnai (Bécs, 1813. június 21. – Bécs, 1883. február 5.) - főúr, kamarás, tábornok

Akik jelenleg ide vannak temetve:

Festetics Tasziló, hg. Tolnai (Bécs, 1850. május 5. – Keszthely, 1933. május 4.) - főúr, felsőházi tag, kamarás, díszpolgár. sírhely: Festetics Mauzóleum
Szülei gr. Festetics György (1815–83) és Erdődy Eugenia grófnő. Hg. F. György (1882–1941) apja. Fiatal korában külföldön folytatott jogi és gazdasági tanulmányokat. 1880-ban feleségül vette Lady Mary Victoria Hamiltont, így külföldi uralkodócsaládokkal került rokoni kapcsolatba. Eleinte Baden-Badenben lakott. Apja halála után – 1883-ban – a berzencei és csurgói uradalmat örökölte. A keszthelyi hitbizományi birtokokat pár hónappal később, nagybátyja, gr. F. Tasziló halála után vette át. Elsőként a keszthelyi kastély átépítéséhez látott hozzá, toronnyal és új épületszárnnal bővítette ki. A Balaton-parti park haszonélvezeti jogát átadta a városnak, cserébe a kastély előtti félköríves területért, s nagyszabású kertépítésbe fogott. Rokoni kapcsolatai révén gyakori vendégek voltak kastélyában olyan főurak, mint Edvárd angol király, Albrecht szász király, Ferenc Ferdinánd főherceg. Családjával ő is gyakran tett utazást Európában. Neves sportember, lótenyésztő és vadász hírében állt. Fenékpusztán telivér-ménest alapított. Lovait versenyeztette is. Tagja volt a bécsi Jockey Clubnak, a magyar lovasegylet igazgatóságának, az országos lótenyésztő bizottságnak pedig hosszú ideig elnöke volt. Berzencei birtokán simmenthali tehenészetet, magyar gulyát és sertésenyészetet hozott létre. 1882-ben cs. és kir. udvari kamarásnak nevezték ki. 1890-ben valóságos belső titkos tanácsos lett, 1895-1904-ig királyi főpohárnokmester, 1904-től kir. főudvarmesteri tisztséget töltött be. 1911-ben kapott hercegi rangot. 1918-ig a főrendiház, 1927-től a felsőház tagja volt. Bár nyíltan nem jelent meg politikai fórumokon, támogatta gr. Tisza István politikáját, s ellenezte a háborút. Kitüntetései: az Aranygyapjas Rend lovagja (1896), az osztrák császári Lipót Rend és az angol királyi Viktória Rend nagykeresztje. Tagja volt a M. Vöröskereszt Rendnek. Ezen kívül még számos külf. rendjelet tudhatott magáénak.

A Balatoni Társ. fővédnöke, a Balatoni Szövetség alapító tagja. Bőkezű adományokat adott kulturális és jótékonyági célokra. Támogatta a Keszthely c. lapot, több egyesületet és alapítványt. Hozzájárult a vasútépítéshez és a plébániatemplom restaurálásához is. Zalaszentivánban templomot építtetett. Új homlokzatot készíttetett az elemi iskola épületére (ez volt korábban a gimnázium, melyet Festetics Pál alapított). A gimnáziumot főgimnáziummá fejlesztette. Felhasználta befolyását a gazdasági intézet megmaradásáért. 1897-ben, a Georgikon fennállásának 100. évfordulóján, az intézmény számára telket adományozott, és 10 ezer koronás alapítványt tett. 1908-ban 20 ezer katasztrális hold földterületet osztott fel négyezer család részére, hogy visszatartsa őket a kivándorlástól. 1910-ben a keszthelyi zsidó temetőben az ő költségén épült új ravatalozó. Az I. világháború idején hadi kórházat működtetett, többször is nagy összegű hadikölcsönt jegyzett, anyagi támogatásban részesítette a keszthelyi özvegyeket és árvákat. Ezért 1916-ban megkapta a Vöröskereszt hadiékítményes I. osztályú díszjelvényét. 1921-ben a balatoni fürdő, valamint a park (32 hold) tulajdonjogát átadta Keszthely városának. A Balatoni Múzeum építéséhez (az addig a kastélyparkban álló, 1925-ben lebontott versenyló-istálló tégláiból) építőanyaggal járult hozzá. Lakatos Vince premontrei tanár felvetését magáévá téve, eredetileg a Helikon centenáriuma tervezve, 1921-ben támogatta a Helikoni ünnepségeket. (A késedelem a világháború miatt volt.) A felállításra kerülő Helikoni emlékműhöz a 8 oszlopot és a főpárkányt adományozta. Ugyanebben az évben nyerte el Keszthely város díszpolgárságát. 1929-ben az új vármegyei törvényhatósági bizottság örökös tagjai közé választották. Hamvai az általa építtetett családi mauzóleumban nyugszanak. Felesége származása tette lehetővé, hogy 1918-ban a keszthelyi kastélyra felhúzhatták a brit lobogót, és minden épületre tábla kerülhetett: brit védelem alatt, amit a román megszállók tiszteletben tartottak.³⁵

Temetése: 83. születésnapja előtt egy nappal hunyt el, 1933. május 4-én tüdőgyulladásban. Horthy Miklós kormányzó a halálhírré részvéttáviratot küldött: "Az elhunyt a legnemesebb magyar főúr mintaképe, családja nemes hagyományait követve a közügyek terén a társadalmi

³⁵ Irod.: Országgyűlési almanach. 1887. p. 54-55. – Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. 402. p. – RNL. 1911–1935. 7. köt. 457. p. – Lakatos Vince: A keszthelyi Helikon feltámasztásának története. In: Keszthelyi Ujság. 1921. júl. 3. p. 2-3. – Elkészült Herceg Festetics Tassilo diszoklevele. In.: Keszthelyi Hírek. 1927. szeptember 11. – Festetics herceg Keszthelyre ruházta a balatoni fürdő és park tulajdonjogát : Keszthely képviselőtestületének rendkívüli közgyűlése. In.: Zalai Közlöny. 1932. december 4. 2. p. – Herceg Festetics Tassilo : 1850–1933. In: Keszthelyi Hírlap. 1933. május 7. 1. p. – Koppány Tibor–Péczy Piroska–Sági Károly: Keszthely. 1962. 139. p. – Török Imre: Kedves lovakról, furcsa emberekről. 1980. p. 131-138. – Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. 1987–1988. 162. p. – Festetics kastély : Keszthely. 1990. 12. p. – Gudenus János József: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. 1990–. 1. köt. 398. p. – MNL. 1993–2004. 7. köt. 918. p. – Tar Ferenc: A Festetics család és Keszthely (1849–1919).

életben és külföldi összeköttetéseinek felhasználásával a haza érdekében maradandó becsű tevékenységet fejtett ki. Az az őszinte tisztelet és nagybecsülés, amit irányában mindenkor éreztem, emlékét felejthetetlenné teszi előttem." Május 8-án rendezték a temetést, egy hétfői napon. Részt vett a gyászszeretáson a Habsburg család több tagja, az országgyűlés küldöttsége, Keresztes-Fischer belügyminiszter, egyházi méltóságok, arisztokraták, külföldi nemesi házak tagjai. A gyászmisét Rott Nándor megyéspüspök celebrálta. A koporsót hat erdőőr emelte vállára, és onnan a halottaskocsira. Méltóságteljes menet lépteit a Credo énekkar hangja kísérte, mely a családi mauzóleumnál ért végére. Több ezren rótták le kegyeletüket a herceg újra beszentelt koporsójánál. Nem hangzottak el gyászbeszéddek, csak az énekkarok és dalárdák tiszta dallamai.

Lady Mary Victoria Hamilton (*Hamilton Palace, London, 1850. december 11. – Budapest, 1922. május 14.*) sírhely: *Festetics Mauzóleum*

Skót és brit nemes. Első házassága révén monacói trónörökös hercegné (trónörökösne), de válása miatt nem lett hercegnéje. Második házassága révén tolnai grófné, (majd 1911-től hercegné) Festetics Lady Mary Victoria Hamilton. Édesapja William Alexander Anthony Archibald Hamilton herceg, édesanyja Mária Amália badeni hercegnő volt, anyai nagyanyja révén III. Napóleon francia császár rokona. A hercegi pár három gyermeke közül Mary Victoria született harmadikként. Testvérei: William Alexander Louis Stephen Douglas-Hamilton herceg (Connaught Place, Paddington, 1845. március 12. – Algír, Algéria, 1895. május 16.). Lord Charles George Archibald Douglas-Hamilton (Connaught Place, Westminster, London, 1847. május 18. – 1886. május 2.). Első házassága: 1869. szeptember 21-én a Marchais-kastélyban Monacóban férjhez ment Albert monacói herceghez, a későbbi (1889-től) I. Albert uralkodó herceghez. A házasság nem volt boldog, Lady Mary Victoria már az esküvő után néhány hónappal elhagyta Monacót, és a családjánál élt tovább külföldön, főleg Baden-Badenben. Ott hozta világra 1870. július 12-én Lajos nevű fiát, aki később II. Lajos néven Monaco uralkodó hercege lett. Férje csak tíz évvel később ismerhette meg fiát. 1880-ban, kilenc évvel azelőtt, hogy Albert uralkodó lett, házasságukat érvénytelenné nyilvánították. Második házassága: Lady Mary Victoria már 30 éves volt, amikor 1880-ban másodszor is férjhez ment. Az ugyancsak 30 éves gróffal, tolnai gróf (majd 1911-től herceg) Festetics Taszilóval lépett házasságra. A házasságot képviselő útján Firenzében 1880. március 8-án, majd Budapesten 1880. június 2-án kötötték meg. A grófi párnak négy gyermeke született: Mária Matild Georgina (Baden-Baden, 1881. május 24.– Salzburg, 1953. március

2.), Karl Emil zu Fürstenberg herceg (Prága, 1867. február 16. – Strobl am Wolfgangsee, Ausztria, 1945. február 21.) felesége. György Tasziló József (Baden-Baden, 1882. szeptember 4. – Keszthely, 1941. augusztus 4.). Alexandra Olga Eugénia (Baden-Baden, 1884. március 1. – Bécs, 1963. április 23.), Karl Otto von Windisch-Grätz herceg (Graz, 1871. február 9. – Bécs, 1915. szeptember 15.) felesége. Karola Friderika Mária (Bécs, 1888. január 17. – Salzburg, 1951. január 21.). A hölgy Keszthely egyik legfőbb támogatója volt. Rendszeresen segítette a helyi zárda munkáját, adakozott, részt vett nőegyleti gyűléseken. Halála: Lady Mary Victoria Hamilton 1922. május 14-én halt meg Budapesten. Férje több mint tíz évvel élte őt túl. Halála után külön mauzóleumot építtetett számára Keszthelyen, amely máig őrzi emlékét. Neve néha tévesen *Douglas-Hamilton*ként szerepel, ám a *Douglas* nevet csak bátyja vette fel.

Festetics III. György herceg; (*Baden-Baden, 1882. szeptember 4.- Keszthely, 1941. augusztus 4.*) - *Földbirtokos, diplomata, politikus; sírhely: Festetics-mauzóleum*

Apja Festetics Tassilo, Anyja Lady Mary Victoria Hamilton. Rokona volt az angol királyi háznak, Keszthelyen végezte gimnáziumi tanulmányait, majd Budapesten és Oxfordban tanult jogot. Az Osztrák-Magyar Monarchia Külügyminisztériumának munkatársaként, a párizsi nagykövetség attaséjává nevezték ki. Lemondásakor becsületrenddel tüntette ki a Francia Köztársaság elnöke. Angliába utazott és a londoni nagykövetség titkári pozíciójába lépett. Huszártisztként szolgált az I. világháborúban a szerb és olasz fronton. Bátorságáért és érdemeiért megannyi kitüntetésben részesült és előléptették. Tizenhat évnyi titkári szolgálat után a Monarchia összeomlása előtt mondott le. Ezután a bécsi Jockey Club igazgatójának (1920-tól 1929-ig), majd a Magyar Lovasegylet igazgatójának választották meg (1923). Az új budapesti lóversenytér alkotása és mind versenyüzemük újjászervezése által nagy érdemeket szerzett. 1933 után (apja halála) a családi birtokokat ő igazgatta, ahol okszerű és intenzív gazdálkodást folytatott. A Society of Hungarian Quarterly társelnökévé választották. A közélet terén szerzett érdemei elismerésül a kormányzó 1937-ben a magyar királyi titkos tanácsosi címmel tüntette ki.

Haugwitz Mária (Mia) grófnő; (*Ossowa, 1900. július 2. - 1972. szeptember 23.*) Lengyel grófnő, férje Festetics III. György, gyermeke Festetics IV. György Pál Tasziló, aki Keszthelyen, 1940. november 18-án született és jelenleg Bécsben él.

Kijelenthetjük, hogy a családi síremlék borzalmas állapotban van. Az építmény 1925-ben készült el. Főként vasbetonból és mészkőből. Felújításáról már lassan nem beszélhetünk, csak újjáépítéséről. Javasolnám minél előbbi rendbe hozatalát. A tőle nem messze fekvő üresen álló füves területen lenne célszerű elhelyezni a temető főbejárati részébe hordott felbecsülhetetlen értékű, a műemlékvédelmi hivatal által beszámozott homokkő síremlékeket. Közöttük, egy korinthuszi oszlop formáját. Ezzel egybeköthető, a szovjet emlékmű reparálása.

6. Összegzés

Megállapítható, hogy a keszthelyi Szent Miklós temető évszázadok során ezreknek nyújtott és nyújt örök helyet. Dolgozatom elkészítésével szeretnék rámutatni arra, hogy a benne rejlő értékeket tisztelnünk és óvnunk kell. Az odalátogató szeme elé egy különleges látvány tárul, mert egyedi és pótolhatatlan emlékhelyek fedezhetőek fel. A kápolna teljes feltárása még nem történt meg. Feltételezések szerint papokat helyeztek alkriptájába. Az ide temetkezett és általam kigyűjtött híres személyek sírhelyei gondozottak, kivéve egyet, a mauzóleumot. A hozzátartozók ügyelnek tisztán tartásukra és jó állapotuk megőrzésére. A főkereszt, lépcsői éveken belül megerősítésre szorulnak. Hátrányként írható fel, a kavicsos borítás, mert nehezen lehet közlekedni rajta, süllyedő mivolta végett. Felújításra szorulna a gondnoki ház, és a régi halottasház is. A hulladékgyűjtő konténerek, és fenntartási munkálatokhoz használt gépek, szerszámok cseréje is esedékes lenne. A Festetics Mauzóleum hatalmasságként őrzi a temetőt. A lassan száz év azonban erősen mutatja nyomait, ez oknál fogva rekonstrukciójára több pályázatot is beadott a temetőt üzemeltető kft., de nem nyertek rá támogatást. A támogatás kérése, a repedt padló, lemálló vakolat, veszélyes lépcső és a belső rész látványa miatt történt, illetve a szerkezeti repedések végett (lásd mellékletek). A rendszerváltást megelőzően zászló és kelléktárolónak használták, nem vigyáztak rá. Amennyiben a rekonstrukciók megtörténnének, a város temetőkeri sétákat is szervezhetne, hiszen Festetics Tasziló és Lady Hamilton is ide temetkeztek. Keszthely, a fejlődését és nevezetes intézményeinek megalapítását, vagy az arra szánt pénzüsszegek tetemes részét a Festetics családnak köszönheti. A végleges lezárást követően akár a kastély-túrának is állomásponkjává tehetnék és a fentiekben leírt temetkezési múzeum is megvalósulhatna. Történetek tömkelege árad a temetőből, hiszen a különleges életrajzok, életművek megemléktést és bemutatást igényelnének. Véleményem szerint foglalkozni kell a Szent Miklós temető sorsával, kiemelten a mauzóleumával, mert Keszthely város múltja nyugszik ott. Nem elhanyagolható az a tény, hogy az értékmegóvtás, értékteremtés később profitot termelne a városnak.

7. Irodalomjegyzék

1925. szeptember 13. Keszthelyi Hírlap

1930. június 15. Keszthelyi Hírlap

1930. október 5. Keszthelyi Hírlap

1925. november 8. Keszthelyi Hírlap

1931. november 8. Keszthelyi Hírlap

1937. október 31. Keszthelyi Hírlap

1938. október 6. Keszthelyi Hírek

Zalai Hírlap

http://www.temetkezeszolgaltatas.hu/?p=tartalom&tartalom_id=28

<http://www.georgikon.hu>

Életrajzok forrásai:

DK. 1941. 455. p. – Gulyás. 1990–. 375. has. – Cséby Géza: A Balatoni Íróhét keszthelyi eseményei. In.: Helikon 1994. : Keszthely. 1994. p. 52-60. – RÚL. 1996–2008. 2. köt. 400. p. – VMÉL. 1998–. 58. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 1. köt. 415. p. – MMA. 2002. 59. p. – ZÉK. 2005. 28. p.

A hallei egyetem díszdoktorává választották dr. Belák Sándort. In.: Napló. 1969. október 7. 1. p. – Fekete György: Megemlékezés Belák Sándorról. In.: Gazdálkodás. 1979. 3. sz. 62. p. – MAÉ. 1987–1989. 1. köt. p. 167–170. – MN. 1993–2004. 3. köt. 504. p. – RÚL. 1996–2008. 2. köt. 686. p. – VMÉL. 1998. 68. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 1. köt. p. 583–584. – Dr. Belák Sándor élete és kora 1919–1978. 2003. – MTAT. 2003. 1. köt. p. 122–123. – ZÉK. 2005. 36. p. – BTMKA. 2007. 52. p.

KKK. 1996. 20. p. – KKZM1996. 31. p. – RÚL. 1996–2008. 2. köt. 831. p. – KK2000. 2000. 1. köt. 156. p. – ZÉL. 2005. 38. p. – Horányi Árpád: Családi tárlat nyílt Hévízen : A keszthelyi Bereczky-familia világsikerű népművészeti hagyományápolása. In.: ZH. 1997. június 13. 7. p. – Bereczky Kálmán díszpolgár. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1999. július 15. 4. p. – Népművész az egész család. In.: Képes Újság. 1999. 44. sz. október 30. 10. p. – Bereczky Kálmán: Önéletrajz – harmadik személyben. In.: Hévíz. 1999. 5. sz. p. 37-44. – Bereczky Kálmán 80 éves.

KKZM1996. 31. p. – Bereczky Kálmán: Önéletrajz – harmadik személyben. In.: Hévíz. 1999. 5. sz. p. 37-44. – Személyi forrás.

Sportlexikon. 1985–. 1. köt. p. 188-189. – KNSZ. 1994. 21. p. – RÚL. 1996–2008. 4. köt. 590 p. – Dr. Csik Ferenc. In.: Vértés László: Keszthely orvostörténelmi emlékeiből. 1999. p. 33-45. – Csik Ferenc. In.: Lukács László: A magyar olimpiai bajnokok, 1896–1996. 2000. p. 46-47. – ÚMÉL. 2001–2007. 1. köt. 1148. p. – Csik Katalin: A test és lélek harmóniájában : Csik Ferenc emlékezete. 2003. – MOÉL. 2004. 63. p. – Dr. Csik Ferenc. In.: Iglódi Endre–Kis János: XX. századi keszthelyi olimpikonok és kiemelkedő sportemberek. 2004. p. 14-22. – ZÉK. 2005. 61. p. – MOL. 2009. p. 59-60.

Gulyás. 1990–. 4. köt. 981. has. – MN. 1993–2004. 6. köt. 74. p. – KNSZ. 1994. 21. p. – ZÉK. 2005. 61. p. – Személyi forrás.

Keve András: Dr. Darnay-Dornyay Béla és Gajdás Mátyás emlékezete. Klny. az Állattani Közlemények 1-4. számából. Bp. 1968. p. 19-20. – MN. 1993–2004. 6. köt. 327. p. – RÚL. 1996–2008. 5. köt. p. 156-157. – VÉL. 1998. 124. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 2. köt. p. 46-47. – MMA. 2002. p. 184-185. – ZÉK. 2005. p. 67-68. – BTMKA. 2007. 63. p. – Gyenesdiás nagyközség monográfiája. 2007–. 1. köt. p. 367-369.

Zalavármegyei évkönyv a millenniumra. Nagykanizsa. 1896. 306. p. – Békássy Jenő: Zala vármegye feltámadása Trianon után. 1930. 321. p. – Oroszlán István: A Keszthelyi Ipartestület 50 éves történetéből. 1936. 73. p.

RÚL. 1996–2008. 6. köt. 154. p. – Cséby Géza: „Kozmapusztán, Somogy megyében születtem...” In.: Hévíz. 1997. 1. sz. p. 20–22. – VÉL. 1998. 141. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 2. köt. 324. p. – ZÉK. 2005. p. 78-79.

PNL. 1893–1900. 6. köt. p. 363-364. – Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. p. 469-471. – Szinnyei. 1980–1981. 2. köt. 1421-1425. has. – MAÉ. 1987–1989. 1. köt. p. 493-495. – KNSZ. 1994. 27. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 2. köt. p. 421-422. – FA. 2002. p. 53-54. – MTAT. 2003. p. 309-310. – ZÉK. 2005. 83. p.

Fáber Sándor. In.: Keszthelyi Hírlap. 1933. június 4. p. 1-2. – MAÉ. 1987–1989. p. 497-501. – Gulyás. 1990–. 8. köt. 7-8. has. – RÚL. 1996–2008. – ÚMÉL. 2001–2007. 2. köt. 461. p. – ZÉK. 2005. 84. p.

Országgyűlési almanach. 1887. p. 54-55. – Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. 402. p. – RNL. 1911–1935. 7. köt. 457. p. – Lakatos Vince: A keszthelyi Helikon feltámasztásának története. In.: Keszthelyi Ujság. 1921. júl. 3. p. 2-3. – Elkészült Herceg Festetics Tassilo diszoklevele. In.: Keszthelyi Hírek. 1927. szeptember 11. – Festetics herceg Keszthelyre ruházta a balatoni fürdő és park tulajdonjogát : Keszthely képviselőtestületének rendkívüli közgyűlése. In.: Zalai Közlöny. 1932. december 4. 2. p. – Herceg Festetics Tassilo : 1850–1933. In.: Keszthelyi Hírlap. 1933. május 7. 1. p. – Koppány Tibor–Péczy Piroska–Sági Károly: Keszthely. 1962. 139. p. – Török Imre: Kedves lovakról, furcsa emberekről. 1980. p. 131-138. – Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. 1987–1988. 162. p. – Festetics kastély : Keszthely. 1990. 12. p. – Gudenus János József: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. 1990–. 1. köt. 398. p. – MNL. 1993–2004. 7. köt. 918. p. – Tar Ferenc: A Festetics család és Keszthely (1849–1919).

MAÉ. 1987–89. 2. köt. p. 135-139. – Kismányoky Tamás: Kemenes Ernő (1891–1985). In.: Keszthely és vidéke. 1991. június 6. 5. p. – MN. 1993–2004. 10. köt. 738. p. – Georgikon 200. 1996–2001. 2. köt. p. 306-307. – RÚL. 1996–2008. 11. köt. 516. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 3. köt. p. 843-844. – ZÉK. 2005. 153. p.

KKK. 1995. 62. p. – Díjak és kitüntetések. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1995. május 18. 2. p. – Életműkiállítás az egyetemen. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1997. június 26. 4. p. – Elismerés dr. Kölös Gábornak. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1999. november 4. 4. p. – KKKZM2000. p. 157-158. – Cservénka György: Kölös professzor kitüntetése : A Magyar Kultúra Lovagja. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 2005. március 10. 6. p. – Keszthely Város Önkormányzata 155/1995. (V. 11.) sz. határozata. – Személyi forrás.

MTL. 1930. 341. p. – Zalavármegye ismertetője. 1935. p. 3. rész. 29-30. – Dr. Lendl Adolf. In.: Keszthely és Vidéke. 1942. október 3. 3. p. – Szabó Sándor: Dr. Lendl Adolf. In.: Keszthely és Vidéke. 1992. október 2. 5. p. – Németh József: Nevezetes zalaiaiak. 1993. 32. p. – MMA. 2002. 557. p. – MTAT. 2003. 2. köt. 789. p. – ZÉK. 2005. p. 178-179.

Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. p. 461-466. – Szinnyei. 1980–1981. 7. köt. 1253-1256. has. – Gulyás. 1990–. 17. köt. 1080. has. – MKL. 1993–. 7. köt. p. 872-873. – Sági Károly: Lipp Vilmos emlékezete. In.: Hévíz. 1993. 4. sz. p. 45-46. – MN. 1993–2004. 12. köt. 163. p. – ÚMIL. 2000. 1329. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 4. köt. 246. p. – MMA. 2002. p. 563-564. – ZÉK. 2005. 179. p. – Lipp Vilmos hagyatéka a Keszthely-kultúra kutatástörténetéhez. In.: Keszthely-Fenekpuszta az évezredek tükrében. 2009. 172. p.

Zalavármegye ismertetője. 1935. 3. rész. 30. p. – Szinnyei. 1980–1981. 7. köt. 1431-1434. has. – MAÉ. 1987–1989. 2. köt. p. 410-412. – Gulyás. 1990–. 17. köt. 1173-1174. has. – Dr. Réthelyi Jenő: A hévízi tündérrózsza atyja. In.: Keszthelyi Hírlap. 1990. július 6. 4. p. – MN. 1993–. 12. köt. 256. p. – Lovassy emléknep „emlékművekkel”. In.: Keszthely és Vidéke. 1994. május 20. 1. p. – Szelestei Tamás: Lovassy Sándor és mellszobra. In.: „Régi fénynél új szövétneket”. 1995. p. 119-121. – Sáringer Gyula. Lovassy Sándor életműve.

Pesthy Béla. In.: Keszthelyi Hírlap. 1938. január 9. 4. p. – MAÉ. 1987–1989. 2. köt. p. 709-710. – ÚMÉL. 2001–2007. 5. köt. 268. p. – Biographia : Elhunyt tanáraink és előadók életrajza. 2007. p. 263-264.

Nemzetgyűlési almanach 1920–1922. 1921. 118. p. – Parlamenti almanach az 1922–1927. évi nemzetgyűlésre. 1922. p. 367-368. – Gárdonyi Lajos: Reischl Richárd Égenföld község diszpolgára. In.: Keszthelyi Hírek. 1926. augusztus 15. 1. p. – Magyar országgyűlési almanach. 1932. 253. p. – MPL. 1929. p. 359-360. – Békássy Jenő: Zala vármegye feltámadása Trianon után. 1930. 147. p. – DK. 1941. 495. p. – Reischl Marcel: Egy unoka visszanéz. 1990. 1. köt. 9. p., p. 67-208. – Tar Ferenc: Képre nézve IV.

Bontz József: Keszthely város monográfiája. 1896. p. 473-481. – Reischl Marcel: Egy unoka visszanéz. 1990. 1. köt. p. 21-51. – Tar Ferenc: Képre nézve IV. In.: Monitor. 1995. október 11. p. 24-25. – Tar Ferenc: Keszthely története. 2000. 3. köt. p. 8-21. – Megyeri Anna: Középipítkezések, városfejlődés Keszthelyen 1850–1945 között. In.: Zala megye ezer éve. 2001. p. 187-194. – Tar Ferenc: A Reischl-család és Keszthely. 2003. p. 3-6. – ZÉK. 2005. p. 226-227.

Reischl Imre magas pápai kitüntetést kapott. In.: Keszthelyi Hírek. 1930. szeptember 28. 1. p. – DK. 1941. 495. p. – Reischl Marcel: Egy unoka visszanéz. 1990. 1. köt. p. 53-201. – Cséby Géza: A Balatoni Íróhét keszthelyi eseményei. In.: Helikon 1994. : Keszthely. 1994. p. 52-60. – Tar Ferenc: Képre nézve IV. In.: Monitor. 1995.

október 11. p. 24-25. – Tar Ferenc: Keszthely története. 2000. 3. köt. p. 29-30., 46-48. – Tar Ferenc: A Reischl-család és Keszthely. 2003. p. 8-13.

Szabolcs András: Az új ház is megöregszik. In.: Pannon Tükör. 1997. 6. sz. p. 59-60. – Szabolcs András: Vázlatok az Oppel család történetéből. Kézirat. 1984. – Kalmár Mónika: Helytörténettel megfertőzve : Beszélgetés dr. Szabolcs Andrással, Keszthely diszpolgárával. In.: Hévíz Keszthely és Vidéke. 1999. július 1. 6. p. – Személyi forrás. – www.keszthely.hu

Réthelyi Jenő: Útszéli kereszték Keszthely környékén. In.: Ethnographia. 1984. 1. sz. p. 53-79. – Cséby Géza: Száztíz esztendő. 1996. 47. p. – Emlékfüzet a Keszthelyi Ipartestület 120 éves évfordulójára. 2005. 38. p. – Személyi forrás

In memoriam. In.: Keszthely és Vidéke. 1991. november 22. 1. p. – Vári Andor Díj. In.: Keszthely és Vidéke. 1991. november 22. 5. p. – Bercsényi Miklós Gimnázium 50. Jubileumi Évkönyv. 1946–1996. 1996. p. 116-117. – Baranyai János: Vári Andor nyelvtanár emléktáblájának avatása. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 192-194. – Cséby Géza: Vári Andor emlékezete Keszthelyen. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 195-197. – Szabó István: Köszöntő az emléktábla avatásakor. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 198-199. – Személyi forrás.

MAÉ. 1987–1989. 3. köt. p. 592-595. – MN. 1993–2004. 18. köt. 561. p. – ÚMÉL. 2001–2007. 6. köt. 1272. p. – Kocsis Tímea–Anda Angéla: A keszthelyi meteorológiai állomás megfigyelésének története. 2006. p. 26-27. – MMÉL. 2006. p. 228-229. – Imely István: Vladár Endre. In.: Tanulmányok, emlékezések és köszöntők. 2007–. 1. köt. p. 169-171.

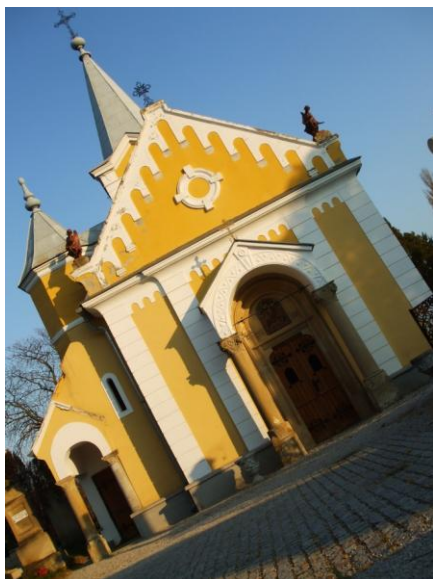
Képek forrásai:

Kép1: Bp. 1934. Dr. Dornyai B. és Dr. Vigyázó J.- Balaton és környéke részletes kalauza

Világhíradók- Festetics György herceg meghalt 1941

8. Mellékletek

Melléklet 1.: Szent Miklós kápolna (saját kép) Melléklet 2.: Megemlékezés a Festetics-mauzóleumnál (saját kép)

Melléklet 3.: A Festetics-mauzóleum belülről éjszaka (saját kép)

Melléklet 4.: Festetics III. György Halotti hintója. Forrás: Világhíradók- Festetics György herceg meghalt 1941

Melléklet 5.: Festetics III. György temetési menete. Forrás: Világhíradók- Festetics György herceg meghalt 1941

Melléklet 6.:Festetics-mauzóleum boltíve (saját kép) Melléklet 7.: Festetics-mauzóleum mennyezete (saját kép)

Melléklet 8.: Festetics-mauzóleum (saját kép)

Melléklet 9.: Festetics-mauzóleum (saját kép)

Melléklet 10.: A Festetics-mauzóleum Festetics III. György temetésekor Forrás: Világhíradók- Festetics György herceg meghalt 1941

